

НЕВЫЧЭРПНАЯ КРЫНІЦА САМАБЫТНАСЦІ: ТРАДЫЦЫІ І КАШТОЎНАСЦІ БЕЛАРУСАЎ

АНАТАВАНЫ
БІБЛІАГРАФІЧНЫ
СПІС

**НЕВЫЧЭРПНАЯ КРЫНІЦА САМАБЫТНАСЦІ:
ТРАДЫЦЫІ І КАШТОЎНАСЦІ БЕЛАРУСАЎ**

Анатаваны бібліяграфічны спіс

УДК 011/016:316.7:39(476)

ББК 91.9:60.523(4Бел) + 63.521(=411.3)

Н40

Складальнік *Н. В. Фенчанка*

Рэдакцыйная калегія:

В. М. Камендантава (адказ. рэд.), *В. М. Аўсяннікава*

Адказны за выпуск *Т. М. Адамян*

Невычэрпная крыніца самабытнасці: традыцыі і каштоўнасці

беларусаў : анатаваны бібліяграфічны спіс / ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна», Інфармацыйна-бібліяграфічны аддзел ; [склад. Н. В. Фенчанка]. – Віцебск, 2020. – 70 с.

Месца і роля традыцыі ў жыцці грамадства набывае асаблівы нацыянальны статус. Яна выступае першаступенным і надзвычай важным вымярэннем культуры, наўпрост звязаным з самой сутнасцю чалавечай дзейнасці. Добра наладжаная сістэма нормаў і каштоўнасцей, неабходная для рэгулявання грамадскіх адносін і сацыяльна-псіхалагічных аспектаў паводзін індывіда, – абавязковая перадумова выжывання грамадства ва ўмовах сучасных супярэчнасцей.

У прапанаваным бібліяграфічным дапаможніку адлюстраваны выданні з фондаў Віцебскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна, прысвечаныя шматграннасці традыцыйнай культуры беларускага народа, глыбокаму сэнсаўтваральнаму патэнцыялу яго каштоўнасцей.

Дадзены бібліяграфічны спіс адрасаваны работнікам сферы культуры, студэнтам факультэтаў культуралогіі ВНУ, арганізатарам народных свят, настаўнікам, а таксама тым, хто неаб'якава да нацыянальнай ідэнтычнасці беларусаў.

**НЕВЫЧЭРПНАЯ КРЫНІЦА САМАБЫТНАСЦІ:
ТРАДЫЦЫІ І КАШТОЎНАСЦІ БЕЛАРУСАЎ**

Анатаваны бібліяграфічны спіс

Складальнік **Фенчанка** Наталля Віктараўна

Адказы за выпуск Т. М. Адамян

Камп'ютарная вёрстка А. В. Юпатавай

Мастацкае афармленне Т. С. Гузенюк

Тыраж 5 экз.

Надрукавана на ксераксе ДУ «Віцебская абласная бібліятэка імя У. І. Леніна»

210601 г. Віцебск, вул. Леніна, д. 8а

E-mail: vlib@vlib.by

ЗМЕСТ

АД СКЛАДАЛЬНІКА	4
КОЛА ЧАСУ: ТРАДЫЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА БЕЛАРУСАЎ	10
ДОМ – СУСВЕТ: ТРАДЫЦЫЙНАЕ ЖЫЛЛЁ	20
МОДА СТАГОДДЗЯЎ: НАЦЫЯНАЛЬНЫ БЕЛАРУСКІ КАСЦЮМ	23
ПЕСНЯ ПЕСЕНЬ ПА-БЕЛАРУСКУ: АСАБЛІВАСЦІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ВЯСЕЛЛЯ	26
«ДЗЕ БУСЕЛ ГНЯЗДЗІЦЦА, ТАМ ДАБРО ВЯДЗЕЦЦА»: СВЕТАПОГЛЯД І ЎЯЎЛЕННІ БЕЛАРУСАЎ	30
КУЛІНАРНЫЯ ПАДАРОЖЖЫ: БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ	34
ХРЫСЦІЯНСКАЯ АКСІЯЛОГІЯ: СВЕТ РЭЛІГІЙНЫХ ТРАДЫЦЫЙ	37
СКЛАДНІКІ СТАБІЛЬНАСЦІ: ЭВАЛЮЦЫЯ КАШТОЎНАСЦЕЙ У ГРАМАДСТВЕ	40
АДКРЫТАЯ НАЦЫЯ: ТАЛЕРАНТНАСЦЬ І МЕНТАЛІТЭТ ЖЫХАРОЎ БЕЛАРУСІ	47
З ЧАГО ПАЧЫНАЕЦЦА РАДЗІМА?: ПАТРЫЯТЫЗМ БЕЛАРУСАЎ	51
АД ДОБРАГА КОРАНЯ – ДОБРЫ ПАРАСТАК: СЯМЕЙНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ БЕЛАРУСАЎ	52
КУЛЬТУРА ПАЛІТЫЧНАГА МЫСЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА	55
НЕЛЬГА ЗГУБИЦЬ СВОЙ КОД: СВЯТОЧНАЯ І АБРАДАВАЯ КУЛЬТУРА СУАЙЧЫННІКАЎ	57
ВЫХАВАННЕ НА ТРАДЫЦЫЯХ: ПЕДАГАГІЧНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ НАРОДНАЙ КУЛЬТУРЫ	63

АД СКЛАДАЛЬНІКА

Традыцыя – это не сохранение пепла, а раздувание огня.

Жан Жорес

Мерило народа не то, каков он есть, а то, что он считает прекрасным и истинным.

Ф. М. Достоевский

Традыцыя (ад лац. *Trāditio* «паданне», *звычай*) – гэта сістэма норм, уяўленняў і правіл, якая склалася ананімна і стыхійна і якой прытрымліваецца ў паводзінах даволі значная і стабільная група людзей. Традыцыі перадаюцца з пакалення ў пакаленне і выступаюць адным з рэгулятараў грамадскіх адносін. Традыцыі маюць сімвалічнае або асаблівае значэнне з паходжаннем у мінулым. Агульныя прыклады ўключаюць у сябе святы або непрактычныя, але сацыяльна значнае адзенне (напрыклад, парыкі ў юрыстаў і ваенныя афіцэрскія шпоры), але ідэя традыцый таксама ўжыта да сацыяльных нормаў, напрыклад, прывітання. Традыцыі могуць захоўвацца і развівацца на працягу тысяч гадоў. Слова «традыцыя» літаральна азначае перадаваць ці аддаваць на захоўванне.

У эпоху глабалізацыйных трансфармацый не толькі ўзрастае неабходнасць у захаванні нацыянальнай самабытнасці, але і ўзнікаюць новыя інструменты і магчымасці для гэтага. Менавіта глабальныя пагрозы, што не ведаюць дзяржаўных і этнакультурных межаў, з якімі сутыкнулася чалавецтва, абвастраюць адчуванне гістарычнай агульнасці, імкненне да самазахавання не толькі ў біялагічных суб'ектаў, але і ў сацыяльных груп, этнічных, культурных супольнасцей, якія бачаць у гэтым залог рэалізацыі свайго права на гістарычную суб'ектнасць. У сучасным свеце ўзмацнілася цікавасць да каранёў, да традыцый і звычайў папярэдніх пакаленняў.

Месца і роля традыцыі ў жыцці грамадства набывае асаблівы нацыянальны статус. Яна выступае першаступенным і надзвычай важным

вучняў VI–VIII класаў / Г. І. Янцэвіч // Беларуская мова і літаратура. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2012. – № 5. – С. 44–47.

Артыкул прысвечаны пытанням выхавання станоўчых якасцей асобы – любові, эмпатыі, узаемаразумення, талерантнасці, верацярпімасці і міралюбства, гатоўнасці дапамагчы кожнаму, хто ў бядзе.

422. **Яфімава, С.** Дзяды : літаратурна-музычная кампазіцыя да Дня памяці памерлых продкаў / С. Яфімава // Мінская школа сёння. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2019. – № 9. – С. 40–43.

Мэта мерапрыемства – выхаванне школьнікаў з улікам культурна-нацыянальных асаблівасцяў і традыцый.

Г. Сугакава // Здаровы лад жыцця. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2015. – № 5. – С. 46–47.

415. **Сусед-Вілічынская, Ю. С.** Сацыяльна-педагагічны праект «Народныя традыцыі вачыма моладзі XXI стагоддзя»: мы любім Радзіму не таму, што яна вялікая, а таму, што яна свая / Ю. С. Сусед-Вілічынская // Современное образование Витебщины. – 2018. – № 2. – С. 59–66.

Вывучаны асаблівасці фарміравання сацыяльна актыўнай асобы праз беларускі фальклор у рамках сацыяльна-педагагічнага праекта «Народныя традыцыі вачыма моладзі XXI стагоддзя».

416. **Терешкина, О.** Хвала рукам, что пахнут хлебом / О. Терешкина // Минская школа сегодня. – 2018. – № 9. – С. 34–35.

Представлена разработка мероприятия для начальных классов по пополнению знаний учащихся о культуре и традициях белорусского народа, в частности о выращивании хлеба.

417. **Тэматычная** праграма «Спадчына»: гадавое кола свят і традыцый: напрамкі дзейнасці педагагічнага калектыву па фарміраванні нацыянальных каштоўнасцей / Л. А. Моніна, Н. Ф. Кананчук // Народная асвета. – 2015. – № 9. – С. 40–43.

З вопыту работы гімназіі № 3 г. Брэста.

418. **Халюкова, Т. В.** Неделя толерантности: научиться жить на земле, как люди : класны час по фарміраванню у учащихся мультикультурной позиции / Т. В. Халюкова // Народная асвета. – 2008. – № 9. – С. 86–88.

419. **Шавель, А. І.** Беларускае вяселле : сцэнарый фальклорнага свята для вучняў старшых класаў / А. І. Шавель // Беларуская мова і літаратура. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2012. – № 10. – С. 58–61.

420. **Щербин, М. М.** Историко-культурные основания белорусской национальной идеи: педагогический потенциал / М. М. Щербин // Гісторыя і грамадазнаўства. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2020. – № 1. – С. 3–8.

421. **Янцэвіч, Г. І.** Ці талерантныя мы? : класная гадзіна для

вымярэннем культуры, наўпрост звязаным з самой сутнасцю чалавечай дзейнасці. Гэта своеасаблівы рэгенератыўны, аднаўленчы ген культуры, закліканы засцерагаць арганізм ад паразы або амнезіі асобныя яе часткі і дабудоўваць, аднаўляць адсутныя ці пашкоджаныя сегменты.

У апошні час некаторыя даследчыкі гавораць пра традыцыйно-сістэму, маючы на ўвазе інтэгральны яе характар, дынамічную накіраванасць, сацыяантрапацэнтрычную сутнасць. Традыцыя ў яе ўніверсальным значэнні служыць інструментам зніжэння інтэнсіўнасці крызісных праяў у сферы духоўна-маральных адносін і ў цэлым грамадскага будаўніцтва. З’яўляючыся своеасаблівым класіфікацыйна-ацэнкавым эталонам, які дазваляе ідэнтыфікаваць аб’екты па іх падабенстве/адрозненні, яна задае ўласна алгарытм паводзін, мэтапакладання, адчування і мыслення.

Роля і значэнне традыцыі ў шырокім значэнні слова павінны разглядацца ў культурна-гістарычнай перспектыве з улікам здольнасці апошняй да трансляцыі духоўна-практычнага вопыту, які звязаны з развіццём псіхікі, свядомасці, светаўспрымання чалавека як прадстаўніка пэўнага этнасу. Дзякуючы сваёй трансляцыйнай прыродзе (здатнасці перадаваць духоўны аспект жыццёвага вопыту), традыцыя набывае якасць аднаго з найважнейшых інструментаў спасціжэння свету, становіцца перадумовай паспяховай сацыялізацыі суб’екта ў межах канкрэтнай нацыянальнай культуры. У складаным працэсе ўзаемаабумоўленых унутраных пераўтварэнняў традыцыю трэба прызнаць ахоўнай уласцівасцю культуры і адным з найважнейшых складнікаў жыццядзейнасці грамадства. Традыцыя ляжыць у аснове і калектыўнага светаўспрымання, светапогляду, паводзін, і з’яўляецца базісам індыўдуальнай свядомасці. Па сваёй анталагічнай сутнасці і прыродзе традыцыйныя формы, выразы, артэфакты ўяўляюць сабой гістарычна трансфармаваныя архетыпічныя погляды, якія дазваляюць пэўна ідэнтыфікавана ўспрымаць прасторава-часавыя і грамадска-цывілізаваныя формы жыццядзейнасці (мастацтва, эканоміка, культура, палітыка, рэлігія і г. д.).

Сімптаматычна, што грамадскія дзеячы, дзеячы навукі і культуры ўсё больш разумеюць неабходнасць складвання гарманічнага грамадства, у аснове якога павінен ляжаць духоўны пачатак як яго найважнейшы структураўтваральны складнік. Духоўнасць у самым шырокім значэнні слова заклікана ахопліваць усе сферы дзейнасці грамадства – ад міжасобасных, сямейна-бытавых адносін да палітычных і дзяржаўных структур, ад гаспадарча-эканамічных да нацыянальна-этнічных і канфесійных узаемаадносін.

Сам вопыт сацыякультурнага развіцця апошніх дзесяцігоддзяў пераконвае ў тым, што грамадства ва ўмовах перахаднага перыяду, альтэрнатывы паміж радыкальнай трансфармацыяй і ўзнаўленнем ранейшых формаў сацыяльнай камунікацыі заклікана супрацьстаяць каштоўнасці рэлігійызму, распаўсюджванню бездухоўнасці, навізанню дэструктыўных стэрэатыпаў паводзін і абясцэньванню сапраўднай сутнасці быцця. Творчай інтэлігенцыі трэба кансалідаваць намаганні па аказанні дзейснага ўплыву на айчынную сістэму адукацыі, маральнага і грамадзянска-патрыятычнага выхавання, а таксама на сучасныя сродкі масавай інфармацыі з мэтай распаўсюджвання высокіх узораў культуры сацыяльных паводзін, маральна-этычных нормаў, культывавання гістарычных традыцый і каштоўнасцей.

Каштоўнасць – важнасць, значнасць, карысць, карыснасць чаго-небудзь. Знешне каштоўнасць выступае як уласцівасць прадмета ці з'явы. Аднак значнасць і карыснасць уласцівыя ім не ад прыроды, не проста ад ўнутранай структуры аб'екта самога па сабе, а з'яўляюцца суб'ектыўнымі ацэнкамі пэўных уласцівасцей, якія залучаны ў сферу грамадскага быцця чалавека; чалавек у іх зацікаўлены ці выпрабоўвае патрэбнасць. Сістэма каштоўнасцей мае ролю паўсядзённых арыенціраў у прадметнай і сацыяльнай рэчаіснасці чалавека, абзначэнняў яго розных практычных адносін да навакольных прадметаў і з'яў.

Нормы, якія склаліся ў грамадстве, з'яўляюцца выражэннем яго сістэмы каштоўнасцей (гэта значыць пануючых уяўленняў пра тое, што

(Педагогическая мастерская).

409. **Недрашлянская, Г. Я.** Гасціннасць нашых продкаў : сцэнарый пазакласнага мерапрыемства, прысвечанага беларускай нацыянальнай кухні / [Г. Я. Недрашлянская] // Выхаванне і дадатковая адукацыя. – 2014. – № 8. – С. 44–46.

Прадстаўлены вопыт работы настаўнікаў гімназіі г. Лагойска.

410. **Подгайская, А. А.** Изучение и освоение традиционной культуры белорусского народа в школе / А. А. Подгайская // Адукацыя і выхаванне. – 2013. – № 2. – С. 57–60.

Коллектив Трабской средней школы Ивьевского района делится опытом создания инновационного проекта по формированию национального самосознания учащихся.

411. **Пранікава, Т. Ю.** Выхаванне традыцыямі / Т. Ю. Пранікава // Народная асвета. – 2007. – № 10. – С. 57–58.

Выхаванне з улікам беларускіх нацыянальных традыцый.

412. **Ракава, Л. В.** Важнейшыя напрамкі выкарыстання традыцый сямейнага выхавання беларусаў у сучаснай педагагічнай практыцы / Л. В. Ракава // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка ; рэд.-уклад. А. Г. Алфёрава. – Мінск, 2010. – Вып. 8. – С. 431–436.

С целью повышения эффективности воспитания детей в семье в статье проанализированы важнейшие направления использования традиций семейного воспитания белорусов в современной педагогической практике.

413. **Станоўская, Ж. Г.** Выхаваўчае мерапрыемства «Традыцыі беларускай кухні» для вучняў I–IV класаў : (літ.-муз. кампазіцыя для вучняў VII–XI кл.) / Ж. Г. Станоўская // Веснік адукацыі. – 2020. – № 3. – С. 61–64.

414. **Сугакава, Г.** Смачна есці : метадычная распрацоўка свята нацыянальнай кухні для ўдзельнікаў школьнага летняга лагера /

Веснік Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта. – 2006. – № 4. – С. 50–56.

З педагагічнага пункту гледжання прааналізавана культурная спадчына беларусаў, якая захавалася ў традыцыях, звычаях, абрадах, святах.

402. **Кухаронак, В. Г.** Беларускія народныя традыцыі ўзаемадапамогі і іх педагагічны патэнцыял / В. Г. Кухаронак // Праблемы выхавання. – 2003. – № 3. – С. 31–37.

403. **Лескавец, А. М.** Гуляем вяселле : тэатралізаванае свята для вучняў Х–ХІ класаў / А. М. Лескавец // Беларуская мова і літаратура. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2012. – № 10. – С. 61–64.

404. **Літоўчык, Н.** Невычэрпная крыніца самабытнасці / Н. Літоўчык // Мінская школа сёгодня. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2018. – № 12. – С. 50–53.

Выхаванне школьнікаў з улікам культурна-нацыянальных традыцый. Прапанаваны сцэнарый фестывалю беларускай народнай песні і гульні «Свята ў нашай хаце».

405. **Лобан, І. Я.** Рэха продкаў: рэалізацыя праекта па нацыянальна-культурным выхаванні / І. Я. Лобан // Выхаванне і дадатковая адукацыя. – 2013. – № 1. – С. 18–20.

Пра рэалізацыю праекта «З клопатам пра духоўнасць, з гонарам пра Айчыну» ў школах Лідскага раёна.

406. **Лявон, Г.** Хто куды, а мы – на вяселле : сцэнарый пазакласнага мерапрыемства / Г. Лявон // Роднае слова. – 2019. – № 9. – С. 64–66.

407. **Міжпакаленняя** камунікацыя і этнакультурнае выхаванне ў сучасных умовах / [І. І. Калачова, В. В. Калацэй, В. А. Лабачэўская] ; матэрыял падрыхт. Н. М. Янушэвіч // Выхаванне і дадатковая адукацыя. – 2020. – № 2. – С. 3–7.

Спецыялісты ў галіне сацыяльнай камунікацыі, этналогіі і фальклору – пра этнакультурнае выхаванне моладзі.

408. **Народная** педагогіка / авт.-сост. Л. Н. Воронечкая, Ю. В. Мелешко. – Мінск : Красіко-Прінт, 2007. – 176 с. –

лічыць добрым, правільным ці пажаданым). Паняцці каштоўнасцей і нормаў адрозніваюцца. Каштоўнасці – гэта абстрактныя, агульныя паняцці, а нормы – гэта правілы ці кіруючыя прынцыпы паводзін для людзей у сітуацыях вызначанага роду. Сістэма каштоўнасцей, якая склалася ў грамадстве, адыгрывае важную ролю з прычыны таго, што ўплывае на ўтрыманне нормаў. Усе нормы адлюстроўваюць сацыяльныя каштоўнасці. Пра сістэму каштоўнасцей можна меркаваць па нормах, якія склаліся ў грамадстве. Да каштоўнасцей адносяцца: здароўе, каханне, сям'я, дзеці, дом, блізкія, сябры, зносіны, самарэалізацыя ў працы, атрыманне задавальнення ад працы, матэрыяльны дабрабыт, духоўныя каштоўнасці, духоўнае развіццё, рэлігія, вольны час (уцехі, хобі, забавы), творчая самарэалізацыя, свабода (свабода выбару, свабода слова), стабільнасць і г. д.

Добра наладжаная сістэма нормаў і каштоўнасцей, неабходная для рэгулявання грамадскіх адносін і сацыяльна-псіхалагічных аспектаў паводзін індывіда, – абавязковая перадумова выжывання грамадства ва ўмовах сучасных супярэчнасцей. Для таго, каб чалавек не толькі ідэнтыфікаваў сябе з папярэдняй культурнай традыцыяй, але і спрыяў захаванню ўсёй культурнай матрыцы нацыянальнай ідэнтычнасці, яму неабходна быць дзейсна, а не фармальна спрычыненым да каштоўнасцей патэрнаў духоўнага жыцця грамадства. Фенаменалогія гэтай датычнасці заключае ў сабе «жывую», натуральную інтуіцыю таго, што кожная рэч і ў свеце прыроды, і ў свеце культуры знаходзіцца на сваім месцы, адпавядае свайму першапачатковаму прызначэнню. Спрычыннасць да агульнапрынятых прынцыпаў і нормаў, перакананняў і ідэй, якія складаюць аснову, базіс грамадскай структуры, дазваляе сцэнтаваць, злучыць у адзінае цэлае розныя часткі сацыяльнага арганізму, кансалідаваць грамадства, актывізаваць працэс нацыянальнай ідэнтыфікацыі, а тым самым і дасягнуць духоўнага адзінства.

Далучэнне да нашай традыцыі, да нашага (і агульначалавечага) духоўнага скарбу з'яўляецца ў найвышэйшай ступені спрыяльным

фактарам гарманічнага самаразвіцця асобы. Усе тыя выдатныя постаці, якімі ганарыцца беларускі народ, сваёй прыгажосцю, творчасцю, жыццём яскрава засведчылі праўдзівасць згаданай тэзы. Памкненне да гарманічнага яднання індывідуальнага, нацыянальнага і агульначалавечага ўвогуле выступае як ґрунтоўны прынецп нашай культурнай традыцыі.

Сярод фундаментальных традыцыйных каштоўнасцей беларускага народа прыярытэт належыць каштоўнасці Радзімы. Ідэя патрыятызму спрыяе ўмацаванню ў паўсядзённым жыцці суседскай дапамогі і калектывізму. Добразычлівасць – не менш важная каштоўнасць беларусаў, якая ўяўляе сабой зычанне добра іншаму чалавеку, іншаму народу, жаданне прыйсці на дапамогу, паказаць спагаду, прыхільнасць. Адно з традыцыйных якасцяў, што ўласціва беларускаму этнасу, – цярыплінасць. За гэтым стаіць уменне зразумець і прыняць усё, што адбываецца ў жыцці, як належнае і неабходнае. Для беларусаў характэрна пачуццё справядлівасці – агульнага прынецпу, у адпаведнасці з якім індывіды і сацыяльныя групы павінны атрымліваць тое, што заслугоўваюць. Прадстаўнікі беларускага этнасу вызначаюцца працавітасцю. У творах беларускага фальклору ўслаўляецца стваральная праца, якая з’яўляецца крыніцай радасцяў жыцця. Ідэя «грамады» ў беларускай нацыянальнай самасвядомасці арганічна звязана з каштоўнасцямі «талакі» – сумеснай калектывізнай працы членаў адной сацыяльна-тэрытарыяльнай, часцей за ўсё суседскай суполкі. Беларусы ўмеюць годна і працаваць, і адпачываць. Песня – нязменны спадарожнік суайчыннікаў. Святочная культура трывала замацавалася ў духоўнай спадчыне беларусаў.

Беларусы займаюць пачэснае месца ў сусветнай супольнасці, яны адметныя багаццем нацыянальных традыцый і культуры. Народ існуе да той пары, пакуль жывуць яго традыцыі, мова, духоўныя каштоўнасці.

Мэта бібліяграфічнага дапаможніка – адлюстраваць выданні з фондаў Віцебскай абласной бібліятэкі імя У. І. Леніна, прысвечаныя шматграннасці традыцыйнай культуры беларускага народа, глыбокаму сэнсаўтваральнаму патэнцыялу яго каштоўнасцей.

Распрацоўка настаноўкі «Успаміны Хатніка».

395. **Кавалевіч, С. М.** Літаратурна-гістарычная гасцёўня «Я кожную хвіліну беларус» / С. М. Кавалевіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 2017. – № 1. – С. 74–78.

Прапанаваны сцэнарый пазакласнага мерапрыемства для вучняў 7–9-х класаў, асноўная мэта якога – выхаванне пачуцця патрыятызму і павагі да беларускай гісторыі, літаратуры і мовы.

396. **Кавальчук, Т. А.** Сацыяльны праект «Бацькі.ВУ»: ідэалы і каштоўнасці народнай педагогікі : сістэмны падыход да выхавання моладзі на аснове народных традыцый / Т. А. Кавальчук, В. П. Крусь // Народная асвета. – 2015. – № 9. – С. 32–35.

397. **Канашэвіч, Ж. У.** Традыцыі і каштоўнасці беларускага народа: вывучаць, каб не страціць: асаблівасці рэалізацыі інавацыйнага праекта / Ж. У. Канашэвіч // Народная асвета. – 2017. – № 6. – С. 72–74.

З вопыту работы гімназіі № 2 г. Барысава.

398. **Колтан, А. В.** Твой нацыянальны герой: фарміраванне нацыянальнай ідэнтычнасці вучняў сродкамі выхаваўчага праекта / А. В. Колтан // Выхаванне і дадатковая адукацыя. – 2017. – № 3. – С. 24–28.

Пра грамадска-патрыятычны выхаваўчы праект «Твой нацыянальны герой», рэалізаваны ў Мядзельскай гімназіі-інтэрнаце № 2 для вучняў 5–11-х класаў.

399. **Кочатава, Л.** «Каляды-калядкі» : сцэнарый пазакласнага мерапрыемства для вучняў VII–VIII класаў / Л. Кочатава // Мінская школа сёгодня. – 2015. – № 11. – С. 42–45.

400. **Кочатава, Л.** «Камаедзіца» : сцэнарый пазакласнага мерапрыемства для вучняў VI–VII класаў / Л. Кочатава // Мінская школа сёгодня. – 2016. – № 2. – С. 44–45.

Прапанаваны сцэнарый беларускага народнага свята для навучэнцаў сярэдніх класаў.

401. **Крываносава, А. Э.** Выхаваўчы патэнцыял беларускіх народных традыцый, звычаяў, абрадаў, святаў / А. Э. Крываносава //

Представлен сценарий воспитательного мероприятия.

387. **Гнюсевіч, І.** Далучэнне да вытокаў: аб патрыятычным выхаванні асобы сродкамі традыцыйнай беларускай культуры / І. Гнюсевіч, М. Снітко // *Минская школа сегодня.* – 2017. – № 12. – С. 34–37.

388. **Гурецкая, Н.** Приглашаем в Беларусь : сценарий первого урока для учащихся V–VIII классов / Н. Гурецкая, Н. Артёмов // *Минская школа сегодня. Серия «У дапамогу педагогу».* – 2019. – № 8. – С. 49–50.

389. **Дзятловіч, Ф.** Таямніца нараджэння хлеба / Ф. Дзятловіч // *Здаровы лад жыцця. Серия «У дапамогу педагогу».* – 2013. – № 6. – С. 38–40.

Даследчы праект для навучэнцаў 5–11-х класаў.

390. **Жыгар, А. П.** «Нам засталася спадчына ...» : сцэнарыі народных свят «Зялёныя святкі» і «Зажынкi» для вучняў VI–VIII класаў / А. П. Жыгар // *Беларуская мова і літаратура. Серия «У дапамогу педагогу».* – 2011. – № 5. – С. 55–59.

391. **Жылевіч, А. А.** Прыходзь, вясна жаданая! : фальклорнае свята / А. А. Жылевіч // *Выхаванне і дадатковая адукацыя.* – 2015. – № 2. – С. 20–22.

Знаёмства вучняў з народнымі традыцыямі гукання вясны.

392. **Жылевіч, А. А.** Свята «Калядкі» / А. А. Жылевіч // *Пазашкольнае выхаванне.* – 2007. – № 1. – С. 26–28.

Раскрыта роля традыцый і беларускага фальклору ў выхаванні дзяцей.

393. **Зайцава, С.** Беларускія вячоркі : сцэнарыі пазакласнага мерапрыемства (5 клас) / С. Зайцава // *Роднае слова.* – 2012. – № 11. – С. 76–77.

394. **Зязюлькіна, В. С.** Народныя традыцыі і сямейныя каштоўнасці: фальклорнае свята : сцэнарыі фальклорнай пастаноўкі па матывах беларускай міфалогіі / В. С. Зязюлькіна // *Народная асвета.* – 2017. – № 12. – С. 82–85.

Крыніца пошуку інфармацыі пры складанні бібліяграфічнага спіса – электронны каталог бібліятэкі: базы даных «Кнігі», «Артыкулы», «Аўтарэфераты». Храналагічны ахоп – з 1973 па 2020 год. Бібліяграфічны дапаможнік уключае наступныя тэматычныя раздзелы: «Кола часу: традыцыйная культура беларусаў», які складаецца з наступных падраздзелаў: «Дом – сусвет: традыцыйнае жыллё», «Мода стагоддзяў: беларускі нацыянальны касцюм», «Песня песень па-беларуску: асаблівасці нацыянальнага высялення», «“Дзе бусел гняздзіцца, там дабро вядзецца”»: светапогляд і ўяўленні беларусаў», «Кулінарныя падарожжы: беларуская кухня» і «Хрысціянская аксіялогія: свет рэлігійных традыцый». Раздзел «Складнікі стабільнасці: эвалюцыя каштоўнасцей у грамадстве» ўключае такія падраздзелы, як «Адкрытая нацыя: менталітэт і талерантнасць жыхароў Беларусі», «З чаго пачынаецца Радзіма?: патрыятызм беларусаў», «Ад добрага караня – добры парастак: сямейныя каштоўнасці народа» і «Культура палітычнага мыслення беларускага народа». Яшчэ два тэматычныя раздзелы – «Нельга згубіць свой код: святочная і абрадавая культура суайчыннікаў» і «Выхаванне на традыцыях: педагагічны патэнцыял народнай культуры» – самастойныя.

Унутры раздзелаў бібліяграфічныя запісы прыведзены ў алфавіце прозвішчаў аўтараў і (або) загаловаў адлюстраваных дакументаў. Многія запісы суправаджаюцца кароткай анатацыяй, якая раскрывае змест дакументаў.

Бібліяграфічныя запісы, што ўключаны ў спіс, складзены ў адпаведнасці з міжнароднымі стандартамі ДАСТ 7.1-2003 «Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления» і ДАСТ 7.80-2000 «Библиографическая запись. Заголовок. Общие требования и правила составления».

Дадзены бібліяграфічны спіс адрасаваны работнікам сферы культуры, студэнтам факультэтаў культуралогіі ВНУ, арганізатарам народных свят, настаўнікам, а таксама тым, хто неабякава да нацыянальнай ідэнтычнасці беларускага народа.

КОЛА ЧАСУ: ТРАДЫЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА БЕЛАРУСА

1. **Адзіночанка, В. А.** Актуальнасць культурнай традыцыі / В. А. Адзіночанка // Мировоззренческие и философско-методологические основания инновационного развития современного общества: Беларусь, регион, мир : материалы междунар. науч. конф., г. Минск, 5–6 нояб. 2008 г. / рэдкал.: Т. А. Адуло [і інш.]. – Минск, 2008. – С. 369–372.
2. **Антропаў, М. П.** Традыцыйная этнакультура Палесся / М. П. Антропаў // *Агсхе*. – 2011. – № 3. – С. 72–88.
3. **Бабко, А. І.** Традыцыя як каштоўнасць: філасофская аналітычная перспектыва і беларускі культурны кантэкст / А. І. Бабко // *Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў*. – 2013. – № 1. – С. 5–10.
4. **Бабосова, Е. С.** Досуг в системе социокультурных ориентаций белорусской молодежи / Е. С. Бабосова // *Веснік Брэсцкага ўніверсітэта*. Серыя 1, Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. – 2012. – № 1. – С. 139–145.
5. **Барыс, С. В.** Сцежкамі дзядоў: народны быт беларусаў / С. В. Барыс. – Минск : Беларус. навука, 2015. – 295 с. – (Традыцыйны лад жыцця).
6. **Беларусы** / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы. – Мінск : Беларус. навука, 2002. – Т. 6 : Грамадскія традыцыі / В. Ф. Бацяеў [і інш.]; рэдкал.: В. М. Бялявіна, М. Ф. Піліпенка, І. У. Чаквін. – 606 с.
7. **Беларусы** / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы. – Мінск : Беларус. навука, 2007. – Т. 10 : Славянскія этнакультурныя традыцыі / рэдкал.: І. У. Чаквін, А. У. Гурко, Т. І. Кухаронак. – 514 с.
8. **Бодунова, И. И.** Бал как компонент белорусской культуры / И. И. Бодунова // *Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і*

ВЫХАВАННЕ НА ТРАДЫЦЫЯХ: ПЕДАГАГІЧНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ НАРОДНАЙ КУЛЬТУРЫ

380. **Алісевіч, Н. М.** Этнаграфічны праект «Сямейны побыт. Сваякі. Традыцыі беларусаў» : (7–9-я класы) / Н. М. Алісевіч // *Беларуская мова і літаратура. Серыя «У дапамогу педагогу»*. – 2008. – № 10. – С. 58–64.
381. **Антановіч, К. У.** Укараненне маральных каштоўнасцей беларускай культуры ў сучасны адукацыйны працэс сродкамі музейнай педагогікі / К. У. Антановіч // *Веснік адукацыі*. – 2015. – № 1. – С. 38–44.
382. **Барташэвіч, Г. А.** Этнакультурныя традыцыі ў сучаснай сістэме выхавання / Г. А. Барташэвіч, У. Д. Каліноўскі // *Кіраванне ў адукацыі. Серыя «У дапамогу педагогу»*. – 2012. – № 10. – С. 10–14.
Апісаны вопыт работы Міханавіцкай агульнаадукацыйнай сярэдняй школы.
383. **Болбас, В. С.** Мадэль этнакультурнага выхавання: мэты, задачы, змест, прынцыпы і формы / В. С. Болбас // *Народная асвета*. – 2010. – № 1. – С. 76–80.
384. **Болбас, В. С.** Принципы нравственного воспитания в народной педагогике белорусов / В. С. Болбас // *Педагогика*. – 2009. – № 10. – С. 86–95.
Представлена система принципов нравственного воспитания, построенная на традициях педагогической культуры белорусов.
385. **Болбас, В. С.** Традиции и обычаи белорусского народа как фактор воспитания / В. С. Болбас // *Педагогика*. – 2010. – № 7. – С. 106–114.
Определена роль белорусских традиций и обычаев в нравственном воспитании.
386. **Василькова, А. И.** Традиции моей семьи : сценарий классного часа / А. И. Василькова // *Минская школа сегодня*. – 2020. – № 4. – С. 40–45.

371. **Мароз, М.** Зялёныя святкі / М. Мароз // Алеся. – 2019. – № 6. – С. 36–37.

Разгледжана адно з галоўных хрысціянскіх святаў – Тройца.

372. **Матузенка, А. С.** Зімовыя святы беларусаў як сродак фарміравання сямейных адносін сучаснай моладзі / А. С. Матузенка // Выхаванне і дадатковая адукацыя. – 2013. – № 12. – С. 31–33.

373. **Махнач, Г.** На пачатку было Слова : Дні беларускага пісьменства / Г. Махнач // Беларуская думка. – 2015. – № 4. – С. 46–51.

374. **Міцкевіч, П.** Беларускія Дажынкi: сувязь мінулага з сучасным : даследчы праект па культурнай пераемнасці ў абрадах і традыцыях беларусаў на прыкладзе свята Дажынак / П. Міцкевіч // Народная асвета. – 2009. – № 9. – С. 80–85.

375. **Смолік, А. І.** Калядныя матывы: сакральны змест і традыцыі святкавання: значэнне і роля святочнай культуры беларусаў у фарміраванні духоўных каштоўнасцей школьнікаў / А. І. Смолік // Народная асвета. – 2013. – № 11. – С. 82–85.

376. **Станоўская, Ж. Г.** Беларускія пасядзелкі «Хата ўцехамі багата» / Ж. Г. Станоўская // Веснік адукацыі. – 2019. – № 4. – С. 40–43.

377. **Таўканіца, А.** Знаёмая незнаёмка : свята бульбы / А. Таўканіца // Роднае слова. – 2018. – № 7. – С. 70–73.

378. **Уланская, Г.** Вясна ўжо на парозе! / Г. Уланская // Беларусь. – 2012. – № 2. – С. 22–25.

Празднование Масленицы в Беларуси.

379. **Хоціна, А. І.** Святочныя земляробчыя традыцыі беларусаў XIX – пачатку XX стагоддзя (структурны аналіз) : аўтарэф. дыс. / А. І. Хоціна. – Минск, 1999. – 15 с.

мастацтваў. – 2018. – № 2. – С. 44–55.

9. **Бодунова, И. И.** Влияние европейских рыцарских традиций на белорусскую культуру / И. И. Бодунова // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2010. – № 2. – С. 23–28.

Статья посвящена реконструкции хореографических текстов эпохи Средневековья.

10. **Бондарь, Ю. П.** Юрий Бондарь: «Любить родное культурное достояние...» / беседовал С. Головкин // Беларуская думка. – 2020. – № 7. – С. 3–12.

Беседа с министром культуры Республики Беларусь Ю. П. Бондарем о стратегии развития национальной культуры, государственной поддержке белорусской культуры и выполнении задач, стоящих перед отдельными учреждениями культуры.

11. **В духе** народных традиций : сб. сценариев / под ред. В. К. Бондарчика, А. А. Суриновича. – Минск : Беларусь, 1981. – 79 с.

12. **Варфаламеева, Т.** Трансляцыя перарываецца? / Т. Варфаламеева ; гутарыў Я. Рагін // Культура. – 2009. – 8–14 жн. (№ 32). – С. 6.

Размова са старшым навуковым супрацоўнікам Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі пра аўтэнтычны фальклор і народныя традыцыі.

13. **Васюк, Т. І.** Традыцыйная беларуская кераміка і яе мастацкія асаблівасці / Т. І. Васюк // Роднае слова. – 2017. – № 8. – С. 80–83.

14. **Вахтомов, Г. В.** Конфигурация традиционной культуры восточнославянского пограничья (на материалах Гомельско-Брянско-Черниговского региона) : автореф. дис. / Г. В. Вахтомов. – Минск : Беларус. гос. ун-т культуры и искусств, 2008. – 23 с.

15. **Вількін, Я. Р.** Беларускія народныя гульні / Я. Р. Вількін ; маст. В. Пачкаева. – Минск : Беларусь, 1996. – 86 с.

16. **Возрождение** шляхетных традиций : Минское собрание наследников шляхты и дворянства / [авт.-сост. И. Чекалов-Шидловский]. –

3-е изд., доп. – Минск : Энциклопедикс, 2015. – 92 с.

17. **Габрусь, Т. В.** Традиции и современные тенденции сакрализации общественной памяти в монументальном искусстве и архитектуре Беларуси / Т. В. Габрусь // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия F, Строительство. Прикладные науки. – 2016. – № 8. – С. 2–11.

Рассмотрена проблема сохранения исторической памяти белорусского народа в аспекте традиций и актуальных задач белорусского сакрально-мемориального зодчества.

18. **Гигин, В. Ф.** Беларусь партизанская: отечественные традиции воинского искусства / В. Ф. Гигин // Армия. – 2017. – № 2. – С. 36–41.

19. **Гурко, А. В.** Современная белорусская этнология: проблемы и перспективы / А. В. Гурко // Наука и инновации. – 2012. – № 9. – С. 50–54.

Отражены современные достижения белорусских этнологов и показаны самые важные проблемы белорусской этнологической науки.

20. **Данилов, А. Н.** Потенциал культуры и механизм формирования нового идеала прогресса / А. Н. Данилов // Журнал Белорусского государственного университета. Социология. – 2020. – № 2. – С. 20–24.

21. **Дарафейчук, И. И.** Гульня як сродак фарміравання гендэрнай ідэнтычнасці ў традыцыйнай беларускай культуры / И. И. Дарафейчук // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2006. – № 6. – С. 88–94.

Аўтар робіць высновы, што для беларускай культуры характэрным з'яўляецца гендэрна нейтральны вобраз дзяцінства, а гендэрная сацыялізацыя адбываецца досыць позна.

22. **Дарашэвіч, Э. К.** Культурны тэзаўрус Беларусі / Э. К. Дарашэвіч // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2015. – № 2. – С. 77–81.

Разгледжаны рэгіянальныя і лакальныя асаблівасці святкавання аднаго з самых значных традыцыйных гулянняў беларусаў.

365. **Кухаронак, Т. І.** Сутнасныя характарыстыкі святочнага светаадчування / Т. І. Кухаронак // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка ; рэд.-уклад. А. Г. Алфёрава. – Мінск, 2008. – Вып. 8. – С. 346–350.

На аснове сучасных палявых матэрыялаў, сабраных аўтарам у розных рэгіёнах Беларусі, даследаваны светаадчуванні, эмацыянальныя перажыванні ўдзельнікаў каляндарных святаў, носьбітаў традыцый.

366. **Лантух, Т. В.** Белорусские праздники и обряды в семье / Т. В. Лантух // Планета-семья. – 2016. – № 4. – С. 12–13.

Семейные белорусские праздники и обряды.

367. **Летнія** святы : дапам. для настаўнікаў / аўт.-уклад. А. Лозка. – Мінск : Беларусь, 2001. – 160 с. – (Бібліятэка народных святаў і прысвяткаў).

368. **Лобач, У. А.** Кірмаш у традыцыйных уяўленнях і фальклору беларусаў / У. А. Лобач // Беларускі гістарычны часопіс. – 2008. – № 6. – С. 33–36.

369. **Лойко-Мичудо, А. В.** Художественное осмысление фантастических образов купальского цикла в искусстве Беларуси / А. В. Лойко-Мичудо // Мастацкая і музычная адукацыя. – 2020. – № 1. – С. 21–23.

Рассмотрены фантастические образы, связанные с праздником летнего солнцестояния (ведьма и леший) и получившие свое отражение в произведениях книжной графики, драматического и музыкального искусства Беларуси.

370. **Лоўгач, В. І.** Песня года хлебароба / В. І. Лоўгач // Беларуская думка. – 2014. – № 2. – С. 13–17.

Аб рэспубліканскім фестывалі-кірмашы «Дажынкi».

это не шоу» : интервью с преподавателем БГПУ им. Максима Танка и лидером этно-трио «Троица» / беседовал А. Ананич // Минская школа сегодня. – 2015. – № 9. – С. 60–63.

Беседа с преподавателем БГПУ имени Максима Танка и лидером этно-трио «Троица» И. Кирчуком о народной музыке и значении национальных традиций.

359. **Клімковіч, І.** Медзвездзюхна, мой баццохна ... : [этнасфера] / І. Клімковіч // Маладосць. – 2012. – № 4. – С. 106–111.

Распаведзена, як у мінулым адзначалі Камаедзіцу.

360. **Корбут, В.** Шчодры вечар з маляўнічым карнавалам / В. Корбут // Беларусь. – 2014. – № 12. – С. 26–27.

Пра старажытны звычай калядавання, які ўнесены ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА, што мае месца ў вёсцы Семежжава.

361. **Котович, О. В.** Обрядовая практика обречения в пространстве сакральной географии Беларуси / О. В. Котович // Нёман. – 2017. – № 9. – С. 120–133.

О значимости обрядов в системе духовных ценностей населения той или иной местности.

362. **Кухаронак, Т.** Исконно белорусские обряды / Т. Кухаронак // Обозреватель. – 2010. – 30 июля. – С. 18.

Обряды «Варваринская свеча», «Колядные цари», «Шчодрык», колядная игра «Жаніцьба Цярэшкі», обряды «Намскі Вялікдзень», «Тураўскі карагод», «Юр'я», «Ваджэньне і пахаванне стралы».

363. **Кухаронак, Т. І.** «Мы ж цябе кветкамі ўбіралі ... », або Расліны ў каляндарных святах і абрадах беларусаў / Т. І. Кухаронак // Родная прырода. – 2019. – № 3. – С. 41–43.

364. **Кухаронак, Т. І.** На Купалле сонца йграе... : Купальскія традыцыі беларусаў / Т. І. Кухаронак // Наука и инновации. – 2019. – № 6. – С. 80–84.

23. **Дзядзюля, А.** «У ручачкі не хукаў, малаточкам не стукаў, а каваяў уначы, не паліўшы свячы!»: як беларусы вырашалі дэмаграфічныя праблемы / А. Дзядзюля // Звязда. – 2010. – 2 ліп. – С. 6.

24. **Елатомцева, И. М.** Единство и современное многообразие глиняной игрушки восточнославянских народов / И. М. Елатомцева // Весті Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2014. – № 4. – С. 85–90.

Приведены основные примеры восточнославянских игрушек в исторической перспективе от истоков до наших дней, показано изменение их содержания, формы, стилистики.

25. **Ефремова, И. В.** Возрождение бальной культуры в Беларуси: балы в Национальном академическом Большом театре оперы и балета Республики Беларусь (хроника событий) / И. В. Ефремова // Вести Института современных знаний. – 2020. – № 1. – С. 22–27.

Освещены характерные тенденции современной социокультурной жизни по актуализации бальной традиции.

26. **Ефремова, И. В.** Культурные репрезентанты прошлого в зеркале современности / И. В. Ефремова // Вести Института современных знаний. – 2019. – № 4. – С. 3–8.

Рассмотрена одна из актуальных тем научного знания – возрождения культурных традиций прошлого. На основе анализа реконструкции бальных мероприятий в Национальном академическом Большом театре оперы и балета Республики Беларусь выявлены их особенности.

27. **Ефремова, И. В.** Театральная традиция в рамках бала / И. В. Ефремова // Вести Института современных знаний. – 2019. – № 2. – С. 8–9.

Рассмотрен вопрос преломления театральной традиции в рамках бала. На основе аналитических рассуждений автором выявлены общие и отличительные черты театральных спектаклей и бальных постановок.

28. **Жвацель, Т. В.** Сялянская дзяжа: сакральны сэнс прастай рэчы: вивучэнне беларускіх традыцый і абрадаў / Т. В. Жвацель //

Народная асвета. – 2019. – № 12. – С. 87–89.

29. **Казакова, І. В.** Этнічныя традыцыі ў духоўнай культуры беларусаў / І. В. Казакова. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – 151 с.

30. **Калацэй, В. В.** Фарміраванне традыцыйнага календара беларусаў / В. В. Калацэй // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2009. – № 2. – С. 10–15.

Вызначаны характар унёскаў у асноўныя знакавыя і сімвалічныя сістэмы традыцыйнай культуры беларусаў этнасаў старажытнай Усходняй Еўропы.

31. **Калачова, І. І.** Ад добрага караня – добры парастак / І. І. Калачова. – Мінск : Беларус. Энцыкл. імя Петруся Броўкі, 2018. – 176 с. – (Ганаруся табой, Беларусь!).

32. **Каршинова, Л. В.** Роль традиционной культуры в формировании целостного мировоззрения / Л. В. Каршинова // Мировоззренческие и философско-методологические основания инновационного развития современного общества: Беларусь, регион, мир : материалы междунар. науч. конф., г. Минск, 5–6 нояб. 2008 г. / редкол.: Т. А. Адуло [и др.]. – Минск, 2008. – С. 352–355.

33. **Корбут, А. А.** Культура дома твоего... / А. А. Корбут // Беларуская думка. – 2018. – № 12. – С. 18–23.

Представлены размышления о значении культуры в современном обществе, проблеме формирования культурного человека, рассказано о воспитании культурных традиций у студенческой молодежи Белорусского государственного университета культуры и искусства.

34. **Корбут, В.** Вслед уходящей натуре / В. Корбут // СБ. Беларусь сегодня. – 2011. – 1 февр. – С. 8.

Песенные традиции сразу нескольких регионов страны внесены в Государственный список историко-культурных ценностей.

35. **Крук, И.** Народные традиции и современное общество: новый формат отношений / И. Крук // Юстыцыя Беларусі. – 2003. – № 5. – С. 25–27.

350. **Драбышэўская, І.** У купальскі вечарок – па кветку шчасця / І. Драбышэўская // Родная прырода. – 2008. – № 7. – С. 16–17.

Аб падрыхтоўцы і правядзенні народнага свята Купалле на Беларусі.

351. **Дралюк, В.** Святочны каляндар / В. Дралюк // Беларусь. – 2010. – № 11. – С. 36–37.

Як на святах можна «прачытаць» і мінулае, і сучаснасць.

352. **Дралюк, В.** Так было – і так ёсць: на Палессі Новы год сустракаюць у атмасферы загадкавых абрадаў / В. Дралюк // Беларусь. – 2009. – № 1. – С. 40–41.

353. **Дурэйка, З.** «Ой, калядачкі, калядкі!» : вечар-знаёмства з беларускімі народнымі абрадамі / З. Дурэйка, Н. Лаўрэнкова // Бібліятэка прапануе. – 2015. – № 12. – С. 9–12.

Прадстаўлены сцэнарый мерапрыемства, прысвечанага народным абрадам, звычаям і беларускаму песеннаму фальклору.

354. **Жылевіч, А. А.** Па сцяжынках спадчыны : свята беларускага фальклору / А. А. Жылевіч // Пазашкольнае выхаванне. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2009. – № 11. – С. 30–33.

Сцэнарый фальклорнага свята.

355. **Зяткіна, Н. М.** «Ішла Каляда...» : вечар гульняў для вучняў 5–6-х класаў / Н. М. Зяткіна // Беларуская мова і літаратура. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2018. – № 11. – С. 60–61.

356. **Катовіч, А. В.** Бабскія розгары / А. В. Катовіч, Я. Крук // Звязда. – 2010. – 16 чэрв. – С. 4.

357. **Катовіч, А. В.** Дыхатамія архетыпічнага Часу Вечнасці і цыклічнага сакральнага часу ў абрадавых практыках беларусаў «Гулянне ў свячу» / А. В. Катовіч // Искусство и культура. – 2019. – № 4. – С. 81–85.

Раскрыты сэнс абрадавай практыкі «Гуляння ў свячу», якая з’яўляецца адной з традыцыйных форм святкавання Новага года і да нашага часу захавала ў сабе архетыпічнае ўвасабленне Часу Вечнасці.

358. **Кирчук, И. И.** Иван Кирчук: «Наша обрядовая культура –

памерлых : традыцыі беларусаў і ўкраінцаў / Н. А. Валатоўская // Роднае слова. – 2018. – № 4. – С. 75–77.

342. **Валатоўская, Н. А.** Традыцыі святкавання Масленіцы беларусаў і ўкраінцаў / Н. А. Валатоўская // Роднае слова. – 2016. – № 2. – С. 82–84.

343. **Валодзіна, Т. В.** Вясна красна на ўвесь свет! : Велікодныя традыцыі беларусаў / Т. В. Валодзіна // Наука и инновации. – 2019. – № 4. – С. 80–84.

Прадстаўлена апісанне святкавання больш чым двухтыднёвага велікоднага комплексу.

344. **Валодзіна, Т. В.** Талака ў сістэме духоўнай культуры беларусаў / Т. В. Валодзіна. – Минск : Беларус. навука, 1997. – 135 с.

345. **Варфоломеева, Т. Б.** Музыка обрядов жизненного цикла белорусов / Т. Б. Варфоломеева, Н. А. Козенко // Искусство и культура. – 2012. – № 4. – С. 111–118.

346. **Вергеенко, С. А.** Реабилитация народного праздника, или «Гори, гори ясно, чтобы не погасло ... » / С. А. Вергеенко // Белая Вежа. – 2017. – № 7. – С. 138–145.

Об обычаях и обрядах белорусов, связанных с народным календарем.

347. **Весьялуха, М. М.** Навошта на Магілёўшчыне «аруць раку»? / М. М. Весьялуха // Беларусь. – 2019. – № 8. – С. 44.

Пра абрад заклікання дажджу, што захаваўся ў в. Стары Дзедзін Клімавіцкага раёна.

348. **Галеснік, С.** Фестываль з водарам вішні / С. Галеснік // Беларусь. – 2013. – № 7. – С. 32–33.

Пра вішнёвы фестываль у г. Глыбокае.

349. **Гуд, П. А.** Новыя народзіны традыцыйнай святочнай культуры Беларусі: традыцыі і навацыі, тэндэнцыі развіцця / П. А. Гуд, Н. І. Гуд // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2017. – № 1. – С. 140–145.

36. **Крук, Я.** Колесо времени: традиции и современность / Я. Крук, О. В. Котович. – Минск : Беларусь, 2010. – 350 с.

37. **Лакотка, А. І.** Народна-традыцыйная культура і задачы дзяржавы ў кантэксце сучасных этнакультурных працэсаў / А. І. Лакотка // Весці Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2014. – № 3. – С. 69–76.

Артыкул прысвечаны аналізу праблем захавання і развіцця традыцыйнай матэрыяльнай і духоўнай культуры, ролі дзяржавы ў падтрымцы носьбітаў культурнай аўтэнтыкі, забеспячэння трансляцыі этнакультурнай спадчыны і яе палулярызацыі ў сусветным кантэксце.

38. **Ленсу, Я. Ю.** Использование народных традиций в дизайне современных белорусских игрушек / Я. Ю. Ленсу // Инновационные образовательные технологии. – 2011. – № 2. – С. 75–78.

Из истории развития народной белорусской игрушки. Обозначены направления использования в современном дизайне игрушек народных традиций.

39. **Ленсу, Я. Ю.** Ритм и метр в культуре белорусского народа / Я. Ю. Ленсу // Наука и инновации. – 2008. – № 1. – С. 15–17.

Выявлены композиционные закономерности в народном творчестве и материально-художественной культуре белорусов.

40. **Лён** традыцыямі силен // Союзное государство. – 2012. – № 3/4. – С. 75–76.

Лён в народной культуре и традициях белорусов.

41. **Лобач, У. А.** Карчма ў беларускай этнакультурнай традыцыі: сімвалічны статус і рытуальныя функцыі / У. А. Лобач // Беларускі гістарычны часопіс. – 2011. – № 3. – С. 15–19. – Бібліяграфія: 38 назв.

42. **Лозка, А. Ю.** Перыядызацыя гісторыі развіцця вуснай каляндарнай традыцыі беларусаў і пробы яе вывучэння / А. Ю. Лозка // Весці БДПУ. Серыя 1, Педагогіка, псіхалогія, філалогія. – 2011. – № 2. – С. 48–50.

Упершыню прапанаваны варыянт перыядызацыі гісторыі развіцця вуснай каляндарнай традыцыі беларусаў і спробы яе вывучэння.

43. **Локотко, А. И.** В лабиринтах культуры: всё ли мы знаем о культурной жизни наших предков? / А. И. Локотко ; [беседовала] С. Михайловская // Экономика Беларуси. – 2018. – № 4. – С. 72–79.

Беседа с директором Центра исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН Беларуси, доктором архитектуры, доктором исторических наук, профессором, академиком НАН Беларуси А. Локотко о культурной жизни белорусов.

44. **Локотко, А. И.** Цвета и легенды родных просторов / А. И. Локотко. – Минск : Беларус. навука, 2017. – 151 с.

45. **Мазурына, Н. Г.** Семантычныя перакадзіроўкі тыпавых рытмаформул у беларускай народнапесеннай традыцыі / Н. Г. Мазурына // Весці Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Серыя 1, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2019. – № 1. – С. 91–97.

46. **Максимович, В. А.** Коммуникативно-личностные аспекты формирования национально-культурной идентичности / В. А. Максимович // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2017. – № 1. – С. 14–19.

47. **Максимович, В. А.** Национальная традиция в укреплении мировоззренческих и духовно-нравственных основ современного общества / В. А. Максимович // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2015. – № 2. – С. 82–90.

48. **Максімовіч, В. А.** Нацыянальная традыцыя ва ўмацаванні ідэнтыфікацыйнага статусу сучаснага грамадства / В. А. Максімовіч // Польша. – 2016. – № 7. – С. 126–133.

Разгледжана роля нацыянальнай традыцыі ва ўмацаванні светапоглядных і духоўна-маральных асноў сучаснага грамадства.

49. **Максімовіч, В. А.** Традыцыя ў жыцці асобы і грамадства / В. А. Максімовіч // Польша. – 2011. – № 4. – С. 142–147.

50. **Медиченко, Л. Е.** Типология философских исканий как отражение богатства и своеобразия белорусской культуры / Л. Е. Медиченко // Вести Института современных знаний. – 2019. – № 2. – С. 88–93.

335. **Соколов, Б.** Исторические традиции как культурные образцы, институты, нормы, ценности и идеи / Б. Соколов // Гісторыя: праблемы выкладання. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2009. – № 8. – С. 3–7.

Определены роль традиций в политическом процессе, их влияние на политические ориентации современного белорусского общества.

336. **Фиронов, А. Н.** Ценности и их отражение в культуре и праве / А. Н. Фиронов // Известия Гомельского государственного университета им. Ф. Скорины. – 2018. – № 2. – С. 115–120.

Показаны место и роль ценностей в правовой культуре, приведены различные подходы к ее пониманию, обозначены первичные критерии ценностей.

337. **Яскевич, Я. С.** Основы идеологии белорусского государства: мировоззренческие ценности и стратегические приоритеты : учеб.-метод. пособие для вузов / Я. С. Яскевич. – Минск : РИВШ БГУ, 2003. – 360 с.

НЕЛЬГА ЗГУБИЦЬ СВОЙ КОД: СВЯТОЧНАЯ І АБРАДАВАЯ КУЛЬТУРА СУАЙЧЫННІКАЎ

338. **Адамовіч, Я. К.** Рана на Івана ... / Я. К. Адамовіч. – Минск : Беларус. навука, 2002. – 215 с.

339. **Барздова, В.** «Ад Еўфрасіні, ад Скарыны ...» : Дзень беларускага пісьменства – 2017 / В. Барздова // Роднае слова. – 2017. – № 9. – С. 73–75.

340. **Валатоўская, Н. А.** Вялікдзень у каляндарным цыкле ўсходніх славян / Н. А. Валатоўская // Роднае слова. – 2016. – № 5. – С. 81–83.

341. **Валатоўская, Н. А.** Радаўніца як дзень ушанавання памяці

Сацыяльна-эканамічныя і прававыя даследаванні. – 2019. – № 4. – С. 4–17.

330. **Зенченко, В. А.** Место и роль национальных традиций и ценностей в политической культуре белорусского общества / В. А. Зенченко // Весті Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Серыя 2, Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Культуралогія. – 2013. – № 3. – С. 3–7.

331. **Кустовский, М. Н.** Государство как гарант: исторический опыт белорусов и их национальные политические традиции / М. Н. Кустовский // Беларуская думка. – 2009. – № 5. – С. 98–103.

332. **Кустовский, М. Н.** Национальные традиции и государственное влияние на процесс формирования современной политической культуры белорусского общества / М. Н. Кустовский, Б. М. Соколов // Проблемы управления. – 2011. – № 2. – С. 150–154.

Рассмотрено влияние национальных исторических традиций на формирование политической культуры, раскрыта роль политических идеологий в этом процессе, определены особенности процесса формирования политической культуры современного белорусского общества.

333. **Мельников, А. П.** Политическая культура Беларуси / А. П. Мельников // Вышэйшая школа. – 2010. – № 3. – С. 38–41.

Политическая культура любой страны, как и национальная культура в целом, отличается своеобразием, определенными особенностями, которые обуславливаются природно-климатическими условиями, историческим прошлым, национальным характером и менталитетом народов.

334. **Сивицкий, В. Н.** Национальная культура Беларуси как фактор обеспечения безопасности страны / В. Н. Сивицкий // Гісторыя і грамадазнаўства. – 2012. – № 10. – С. 3–9.

Представлен анализ роли и места национальной культурной традиции в процессе обеспечения национальной безопасности Республики Беларусь.

Представлены результаты исследования современной философской науки Беларуси, связанные с поисками национально-культурной идентичности.

51. **Мишуров, Г. С.** Белорусское народно-инструментальное искусство: традиции и современность : автореф. дис. / Г. С. Мишуров. – Минск : БГУК, 2003. – 39 с.

52. **Можейко, З. Я.** Экология традиционной народно-музыкальной культуры: нематериальная культура Беларуси в свете социально-экологических проблем / З. Я. Можейко. – Минск : Беларус. навука, 2011. – 146 с.

53. **Новак, В.** На чем имени топор покривится?: фольклорно-этнографические традиции гомельско-брянского пограничья / В. Новак // Родина. – 2008. – № 7. – С. 15–17.

54. **Осипчик, В. В.** Проблема сохранения национальных традиций в современной культуре / В. В. Осипчик // Информационно-образовательные и воспитательные стратегии в современном обществе: национальный и глобальный контекст : материалы междунар. науч. конф., г. Минск, 12–13 нояб. 2009 г. / Ин-т философии Нац. акад. наук Беларуси ; ред. В. Г. Гавриленко. – Минск, 2010. – С. 696–699.

55. **Павільч, А.** Культуралагічнае і мастацкае асэнсаванне працэсаў трансфармацыі этнічных традыцый: кампаратыўны падыход / А. Павільч // Роднае слова. – 2011. – № 1. – С. 97–100.

56. **Павловская, О. А.** Проблема соотношения традиций и инноваций в духовно-нравственной сфере белорусского общества / О. А. Павловская // Безопасность Беларуси в гуманитарной сфере: социокультурные и духовно-нравственные проблемы / Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т философии ; под. ред. О. А. Павловской. – Минск, 2010. – С. 230–243.

57. **Пролесковский, О. В.** Миф о «белорусской» шляхте / О. В. Пролесковский, Л. Криштапович // Наш современник. – 2013. – № 7. – С. 186–189.

Проанализировано, существовала ли в XVIII–XIX веках «белорусская» шляхта.

58. **Рекеть, Н. Н.** Истоки белорусских земельно-правовых традиций / Н. Н. Рекеть // Сацыяльна-эканамічныя і прававыя даследаванні. – 2018. – № 4. – С. 59–66.

59. **Речиц, Е. В.** Добровольничество в Республике Беларусь : некоторые теоретические и прикладные проблемы предоставления пожертвований и спонсорской помощи / Е. В. Речиц // Беларуская думка. – 2019. – № 2. – С. 67–72.

На основе сравнительно-правового анализа поднята проблема единообразного государственного регулирования предоставления пожертвований и спонсорской помощи как традиционных форм добровольничества в национальной историко-культурной практике.

60. **Роля** традыцый народнай культуры ў адраджэнні беларускага сяла : матэрыялы рэсп. навук.-практ. канф., 24 верас. 2010 г., г. Іванава / рэдкал.: А. І. Лакотка [і інш.] ; уклад. А. Г. Алфёрава, Н. С. Бункевіч. – Мінск : Права і эканоміка, 2010. – 317 с.

61. **Сахута, Я. М.** Традыцыйныя мастацкія рамёствы: асаблівасці сучаснага бытавання і развіцця / Я. М. Сахута // Наука и инновации. – 2018. – № 1. – С. 61–64.

Разгледжаны шматлікія прыклады адраджэння і падтрымкі важнейшай галіны нацыянальнай культуры, вылучаны негатыўныя праявы, якія ў значнай ступені ўплываюць на становішча і характар сучасных мастацкіх рамёстваў.

62. **Сергачев, С.** Этномотивы малых архитектурных форм в рекреационной среде / С. Сергачев // Архитектура и строительство. – 2008. – № 5. – С. 40–43.

Представлены образы и типы традиционных малых архитектурных форм.

63. **Сташкевіч, А. Б.** Ала Сташкевіч: «Наша спадчына – каштоўнасць для ўсёй Еўропы» / А. Сташкевіч // Алеся. – 2020. – № 5. – С. 2–5.

КУЛЬТУРА ПАЛІТЫЧНАГА МЫСЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

323. **Белорусское** общество в контексте цивилизационно-культурного кода: социологическое измерение / гл. ред. И. В. Котляров. – Минск : Беларус. навука, 2017. – 392 с.

324. **Бондарь, Ю. П.** Культура политического мышления – достоинство человечества / Ю. П. Бондарь // Беларуская думка. – 2018. – № 6. – С. 3–6.

Рассмотрена культура политического мышления как основа стабильности и устойчивости белорусского общества.

325. **Браим, И. Н.** Ценностные аспекты идеологии белорусского государства / И. Н. Браим // Веснік БДЭУ. – 2010. – № 2. – С. 118–122.

На социологических материалах показана адаптация ряда демократических ценностей в политической жизни современной Беларуси.

326. **Гигин, В. Ф.** Народное представительство как часть белорусской политической традиции / В. Ф. Гигин // Социология. – 2015. – № 3. – С. 14–24.

327. **Давыдько, Г. Б.** Культура как средоточие ментальных кодов / Г. Б. Давыдько ; беседовала Е. Еловик // Беларуская думка. – 2015. – № 9. – С. 69–75.

Председатель Белтелерадиокомпании Г. Б. Давыдько рассказал о роли СМИ, интеллигенции и самого народа в становлении белорусского государства и общества.

328. **Демидова, И. А.** Глобальный и национальный аспекты правовой культуры: проблемы соизмеримости ценностей в рамках правовой традиции / И. А. Демидова // Юстиция Беларуси. – 2020. – № 5. – С. 34–38.

329. **Демидова, И. А.** Национальная правовая традиция: теоретико-правовой и сравнительно-правовой аспекты / И. А. Демидова //

316. **Калачова, І. І.** Этнакультурныя працэсы ў гарадской сям'і беларусаў у апошній трэці ХХ – пачатку ХХІ ст. : аўтарэф. дыс. / І. І. Калачова. – Мінск : Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы, 2009. – 49 с.

317. **Кондрашова, В. О.** Прародительско-родительско-детские ценности в условиях межпоколенного социализирующего диалога / В. О. Кондрашова // Педагогическая наука и образование. – 2017. – № 2. – С. 39–44.

Раскрыто содержание и дана характеристика семейных ценностей дошкольников в условиях многопоколенной семьи.

318. **Кривонос, Т. В.** Культурные ценности в контексте семейно-брачных отношений (на материале исследований белорусской семьи) / Т. В. Кривонос // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2008. – № 10. – С. 30–37.

Рассмотрены основные тенденции развития института семьи и брака.

319. **Культ** семьи – национальная идея Беларуси // Здаровы лад жыцця. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2013. – № 7. – С. 69–73.

О состоянии семейных отношений в Беларуси.

320. **Народные** традиции и обрядность в торжественной регистрации брака и рождения : новые формы организации проведения торжеств (обобщение практики работы) // Юстыцыя Беларусі і. – 2007. – № 11. – С. 13–19.

321. **Ракава, Л. В.** Традыцыі дашлюбных зносін моладзі ў беларусаў у ХІХ – першай палове ХХ ст. / Л. В. Ракава // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2009. – Вып. 6. – С. 475–482.

322. **Ракава, Л. В.** Традыцыі сямейнага выхавання ў беларускай вёсцы / Л. В. Ракава. – Мінск : Ураджай, 2000. – 111 с.

Гутарка з членам Нацыянальнай камісіі РБ па пытаннях ЮНЕСКА, дырэктарам Фонду «Культурная спадчына і сучаснасць» А. Сташкевіч.

64. **Традиции** суверенной Беларуси = Традыцыі суверэннай Беларусі = Traditions of sovereign Belarus / [над изд. работали: И. Б. Акулович и др.]. – Минск : БЕЛГА, 2019. – 255 с.

65. **Традиционная** культура белорусов во времени и пространстве / [А. В. Титовец и др. ; под ред. А. В. Титовца]. – Минск : Беларус. навука, 2013. – 578 с.

66. **Трушина, Т. Р.** Белорусская народная кукла: от забвения к возрождению / Т. Р. Трушина // Беларуская думка. – 2020. – № 8. – С. 78–84.

Статья посвящена традиционной белорусской тряпичной кукле XIX–XX веков.

67. **Уладыкоўская, Л.** Стваральная сіла нацыянальнай культуры ў эпоху глабалізму / Л. Уладыкоўская // Роднае слова. – 2009. – № 3. – С. 90–93.

68. **Уланская, Г.** Народныя традыцыі восені / Г. Уланская // Беларусь. – 2011. – № 9. – С. 36–39.

69. **Харкоў, В.** Багатае асяроддзе / В. Харкоў // Беларусь. – 2014. – № 10. – С. 2.

Культура як стыль жыцця. Культурны чалавек – хто ён?

70. **Чаракова, М.** Гэта Беларусь, дзетка! : услаўленне беларускай унікальнасці / М. Чаракова, М. Чарнова. – Мінск : Харвест, 2015. – 96 с.

71. **Чернявская, Ю. В.** Народная культура и национальные традиции : пособие для учителей / Ю. В. Чернявская. – Минск : Беларусь, 2000. – 199 с.

72. **Шелупенко, Н. Е.** Взаимодействие традиций и новаций в контексте современного развития национальных культур / Н. Е. Шелупенко // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2015. – № 2. – С. 91–99.

73. **Этнокультурные** процессы Белорусского Подвинья (Витебщины) в прошлом и настоящем / науч. ред. А. В. Гурко ; Нац. акад. наук Беларуси, Центр исслед. белорус. культуры, языка и литературы, Ин-т искусствоведения, этнографии и фольклора им. К. Крапивы. – Минск : Беларус. навука, 2017. – 627 с.

74. **Этнокультурные** процессы Восточного Полесья в прошлом и настоящем / редкол.: А. В. Гурко, И. В. Чаквин, А. И. Локотко. – Минск : Беларус. навука, 2010. – 465 с.

75. **Этнокультурные** процессы Гродненского Понеманья в прошлом и настоящем / редкол.: А. В. Гурко, Л. В. Ракова, А. В. Гурко. – Минск : Беларус. навука, 2014. – 465 с.

76. **Языкович, В. Р.** Проблема типологического описания белорусской культуры / В. Р. Языкович // Философское наследие Беларуси как духовная основа самоидентификации нации : материалы междунар. науч. конф., Минск, 8–9 нояб. 2007 г. / науч. ред. В. Н. Новиков [и др.]. – Минск, 2007. – С. 162–164.

Рассмотрены особенности культурного развития Беларуси.

ДОМ – СУСВЕТ: ТРАДЫЦЫЙНАЕ ЖЫЛЛЁ

77. **Алфёрава, А. Г.** Вобраз беларускага народнага жылля ў фальклоры: актуальнасць і перспектывы даследавання / А. Г. Алфёрава // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2009. – Вып. 6. – С. 281–286.

78. **Беларускае** народнае жыллё / рэд. В. К. Бандарчык. – Минск : Навука і тэхніка, 1973. – 128 с.

79. **Бяляева, С. С.** Агульныя матывы аздаблення аконных ліштваў усходніх славян / С. С. Бяляева // Пытанні мастацтвазнаўства,

309. **Варич, В. Н.** Желаемый образ семьи в ценностном сознании современных белорусов и россиян / В. Н. Варич, А. В. Климович // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя 1, Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. – 2015. – № 1. – С. 118–124.

Представлены результаты социологического исследования, проведенного в рамках проекта «Изменение желаемого образа семьи в глазах различных поколений на постсоветском пространстве».

310. **Варфаламеева, Т. Б.** Сямейныя абрады і звычэй / Т. Б. Варфаламеева. – Минск : Выш. шк., 2017. – 719 с. – (Духоўная спадчына беларусаў).

311. **Губич, К. О.** Традиция или культурная перемена: проблема укрепления духовно-нравственных основ современной белорусской семьи / К. О. Губич, Н. Н. Куксачев // Веснік Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 1, Гісторыя і археалогія. Філасофія. Паліталогія. – 2018. – Т. 10, № 1. – С. 116–127.

312. **Гурскі, А.** Маральна-нораўныя прынцыпы жыцця ў традыцыйнай песеннай паэзіі беларусаў / А. Гурскі // Роднае слова. – 2008. – № 10. – С. 94–97.

Разгледжаны сацыяльныя і маральна-нораўныя падыходы да павышэння ўзроўню правіл існавання сучаснай сям'і, яе ролі ў выхаванні падрастаючага пакалення, у пабудове грамадскай стабільнасці.

313. **Казакова, І. В.** Традиционная семейная абраднасць беларусаў: пахаванне. Ушанаванне продкаў / І. В. Казакова // Народная асвета. – 2007. – № 11. – С. 72–76.

314. **Калачева, И. И.** Преемственность семейных традиций как фактор стабильности этнокультурных процессов / И. И. Калачева // Адукацыя і выхаванне. – 2008. – № 4. – С. 3–8.

315. **Калачова, І. І.** Сям'я – шлюб – бацькоўства: этнакультурныя традыцыі ў маладой сям'і : сістэмны падыход да фарміравання каштоўнасных арыентацый моладзі і яе падрыхтоўкі да сямейнага жыцця / І. І. Калачова // Народная асвета. – 2015. – № 5. – С. 43–45.

выкладання. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2008. – № 9. – С. 15–28.

Прадстаўлены праекты «Мы – беларусы», «Сем крокаў да грамадзянскасці і патрыятызму».

АД ДОБРАГА КОРАНЯ – ДОБРЫ ПАРАСТАК: СЯМЕЙНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ БЕЛАРУСАЎ

305. **Артеменко, Е. К.** Межпокаленчская дынаміка сямейных ценнасцей в беларуском обществе / Е. К. Артеменко // Весці Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Серыя 2, Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Культуралогія. – 2019. – № 3. – С. 60–65.

306. **Артеменко, Е. К.** Механізмы трансфармацыі сямейных ценнасцей на прымере брачных устаноўкі населення Беларусі / Е. К. Артеменко // Веснік Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 5, Эканоміка. Сацыялогія. Біялогія. – 2020. – Т. 10, № 2. – С. 116–124.

Описаны особенности трансформации семейных ценностей и брачных установок в Беларуси и мире.

307. **Артеменко, Е. К.** Трансфармацыя сямейных ценнасцей беларусов в региональном контексте / Е. К. Артеменко // Журнал Беларускаго государственного университета. Філасофія. Псіхалогія. – 2019. – № 3. – С. 51–58.

Рассмотрены тенденции изменения семейных ценностей в Беларуси и соседних с ней странах. Оценено, насколько в этом процессе проявляются мировые и региональные тенденции.

308. **Балбуцкая, М. А.** Традыцыя як універсальны механізм адаптацыі асобы да сацыяльных змен (на прыкладзе сям'і) / М. А. Балбуцкая // Весці Нац. акад. навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2009. – № 4. – С. 19–25.

этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: П. Г. Нікіценка [і інш.]. ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2008. – Вып. 5. – С. 473–480.

Расказана пра асаблівасці дэкору ліштваў, варыянты арнаменту разьбы.

80. **Казакова, І.** Дом – гэта сусвет / І. Казакова // Роднае слова. – 2008. – № 6. – С. 104–106.

Пра славянскія традыцыі пабудовы і ўладкавання ўласнага жытля, дома.

81. **Катовіч, А. В.** «Няма лепшай рэчы, як дома на печы» / А. В. Катовіч, Я. Крук // Родная прырода. – 2020. – № 1. – С. 38–39.

Аб ролі печы ў традыцыйным сялянскім жытлі беларусаў.

82. **Катовіч, А. В.** Як беларусы наваселле спраўлялі / А. В. Катовіч, Я. Крук // Родная прырода. – 2019. – № 8. – С. 41–43.

Народныя традыцыі і павер'і беларусаў.

83. **Козел, Г. І.** Свет бацькоўскай хаты: урок мастацтва ў школьным музеі: знаёмства з традыцыйным беларускім жыллем у 5 класе / Г. І. Козел // Народная асвета. – 2018. – № 8. – С. 40–42.

84. **Котович, О. В.** Сакральны статус краснаго угла и иконы в традиционном жилище белорусов / О. В. Котович, Я. Крук ; фот. А. Клещука // Родная прырода. – 2019. – № 10. – С. 41–43.

85. **Котович, О. В.** Строительство дома как сотворение мира / О. В. Котович, Я. Крук // Родная прырода. – 2019. – № 6. – С. 41–43.

Возведение жилища у славян: обрядовые особенности и поверья.

86. **Ленсу, Я. Ю.** Дом во времени и пространстве / Я. Ю. Ленсу. – Мінск : Беларусь, 2009. – 231 с.

87. **Ленсу, Я. Ю.** Жаночая і мужчынская зоны беларускага народнага жылля ў святле сусветных культурных традыцый / Я. Ю. Ленсу // Роднае слова. – 2019. – № 8. – С. 73–75.

88. **Лобач, У. А.** Міфа-семантыка сядзібы і хаты ў традыцыйным светапоглядзе беларусаў / У. А. Лобач // Веснік Віцебскага дзяржаўнага

ўніверсітэта. – 2009. – № 2. – С. 40–46.

Даследаванья сімвалічны статус і рытуальныя функцыі сялянскай сядзібы і хаты ў міфапаэтычнай карціне свету беларусаў.

89. **Малікаў, Я. Р.** Агульныя рысы ў аздабленні разьбой традыцыйнага жылля паўднёва-ўсходніх раёнаў Беларусі (канец XIX – першая палова XX ст.) / Я. Р. Малікаў // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: П. Г. Нікіценка [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2008. – Вып. 5. – С. 78–88.

90. **Малікаў, Я. Р.** Класіфікацыя народнага разьбянога архітэктурнага дэкору паўднёва-ўсходніх раёнаў Беларусі (канец XIX – першая палова XX ст.) / Я. Р. Малікаў // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2009. – Вып. 6. – С. 77–92.

91. **Милюченков, С. А.** Традиции в организации хозяйственно-бытовой среды сельского населения Беларуси / С. А. Милюченков // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэд.-уклад. А. Г. Алфёрава. – Мінск, 2008. – Вып. 4. – С. 372–377.

92. **Милюченков, С. А.** Этнолингвистические традиции и особенности названий жилища населения Беларуси / С. А. Милюченков // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2009. – Вып. 6. – С. 411–426.

93. **Мистика** в белорусском интерьере // Мастерская. Строим дом. – 2011. – № 12. – С. 61–63.

Белорусский традиционный интерьер.

94. **Нароўская, А. М.** Прадметы інтэр’ера традыцыйнага жылля беларусаў у абрадах жыхароў Віцебскай губерні / А. М. Нароўская //

З ЧАГО ПАЧЫНАЕЦЦА РАДЗІМА?: ПАТРЫЯТЫЗМ БЕЛАРУСАЎ

297. **Болбас, В. С.** Этнічныя асновы патрыятызму беларусаў / В. С. Болбас, Г. У. Болбас // Адукацыя і выхаванне. – 2020. – № 4. – С. 3–10.

298. **Ворошень, О. Г.** Образ Родины в восприятии современных белорусов / О. Г. Ворошень // Адукацыя і выхаванне. – 2008. – № 6. – С. 11–16.

Исследован образ Родины в восприятии жителей Беларуси.

299. **Котляров, И. В.** Родина и народ как нравственные императивы патриотизма: социологический дискурс / И. В. Котляров // Проблемы управления. – 2019. – № 2. – С. 15–24.

В качестве нравственных императивов патриотизма в условиях изменяющегося мира рассмотрены большая и малая Родина, установлена взаимосвязь между патриотизмом и исторической памятью, изучены наиболее значимые ценности человечества – патриотизм и родина – применительно к отечественным традициям и практикам.

300. **Мельников, А. П.** Патриотизм как социально-политический феномен в жизни современного общества / А. П. Мельников // Сацыяльна-эканамічныя і прававыя даследаванні. – 2017. – № 3. – С. 85–96.

301. **С чего** начинается Родина? / ред.-сост. Л. И. Жук. – Минск : Красико-Принт, 2008. – 176 с.

302. **Узгорок, М. Ю.** Национальная культура Беларуси как основа расширения сферы проявления патриотизма / М. Ю. Узгорок // Весці Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Серыя 2, Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Культуралогія. – 2016. – № 2. – С. 117–121.

303. **Узгорок, М. Ю.** Расширение сферы проявления патриотизма как культурной ценности (на материале современной белорусской культуры) : автореф. дис. / М. Ю. Узгорок. – Гродно, 2013. – 23 с.

304. **Шкуцько, Г.** «Я – грамадзянін Рэспублікі Беларусь»: шляхі да грамадзянскасці і патрыятызму / Г. Шкуцько // Гісторыя: праблемы

С. 103–108.

290. **Севостьянова, Н. Г.** Архетипы менталитета и ценности традиционной нравственности белорусского народа / Н. Г. Севостьянова // Менталитет славян и интеграционные процессы: история, современность, перспективы : материалы V Междунар. науч. конф., Гомель, 24–25 мая 2007 г. / под общ. ред. В. В. Кириенко. – Гомель, 2007. – С. 127–129.

291. **Селиванов, А. В.** Роль белорусских средств массовой информации в формировании атмосферы толерантности в обществе / А. В. Селиванов // Журнал международного права и международных отношений. – 2009. – № 1. – С. 69–74.

292. **Старасценка, В. У.** Ідэя талерантнасці ў айчынным рэнесансным гуманізме і праблемы сацыяльнай практыкі верацярпімасці / В. У. Старасценка // Веснік Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова. Серыя А, Гуманітарныя навукі: Гісторыя. Філасофія. Філалогія. – 2012. – № 2. – С. 53–60.

293. **Уладыкоўская, Л.** Нацыянальна-культурная ідэнтычнасць: беларускі аспект / Л. Уладыкоўская // Наука и инновации. – 2010. – № 4. – С. 36–39.

294. **Хомич, Г. В.** Культурные традиции и толерантность как факторы формирования аргументативной сферы личности // Актуальныя сацыяльныя і педагагічныя праблемы: разважанні і пошукі : зб. праблем. арт. / Беларус. дзярж. ун-т ; адказ. за вып. Т. М. Кур'яновіч, Г. В. Хоміч. – Мінск, 2010. – С. 66–71.

295. **Шамякина, Т. И.** Белорусские этнические константы : культурологическое эссе-гипотеза / Т. И. Шамякина // Нёман. – 2020. – № 8. – С. 139–149.

296. **Шчокін, М. С.** Нельга згубіць свой код / М. С. Шчокін ; [размаўляў] Я Канановіч // Беларусь. – 2017. – № 11. – С. 26–27.

Кіраўнік Цэнтра палітычнай і эканамічнай сацыялогіі Інстытута сацыялогіі НАН Беларусі М. Шчокін распавядае, над уплывам чаго фарміруецца нацыянальны характар і як ён уплывае на лёс краіны.

Віцебскія старажытнасці : матэрыялы навук. канф., прысвеч. 50-годдзю знаходкі берасцяной граматы ў Віцебску і 150-годдзю з дня нараджэння А. Р. Брадоўскага, Віцебск, 22–23 кастр. 2009 г. / рэдкал. Г. У. Савіцкі, В. А. Шышанаў, А. І. Лагунова. – Мінск, 2010. – С. 196–203.

МОДА СТАГОДДЗЯЎ: НАЦЫЯНАЛЬНЫ БЕЛАРУСКІ КАСЦЮМ

95. **Агеева, К.** Нацыянальны касцюм: схаваныя сэнсы і адлюстраванне ментальнасці / К. Агеева ; фот. М. Віннікавай, П. Богдан // Наука и инновации. – 2020. – № 5. – С. 61–65.

Аўтар звяртаецца да аўтэнтычных узораў нацыянальнага касцюма, які захаваліся да нашага часу і адлюстроўвае шматвяковыя традыцыі народа.

96. **Барвенава, Г. А.** Строй беларускай эліты: рэканструкцыя : гатычны касцюм у Вялікім княстве Літоўскім (другая палова XIII – пачатак XVI ст.) / Г. А. Барвенава // Роднае слова. – 2016. – № 6. – С. 74–79 ; № 9. – С. 73–78 ; № 11. – С. 76–80.

97. **Богдан, П. А.** Беларускі касцюм – праяўленне традыцыйнай культуры беларусаў / П. А. Богдан // Пралеска. – 2019. – № 11. – С. 17–20.

Разгледжана беларускае традыцыйнае адзенне.

98. **Богдан, П. А.** Мастацкія асаблівасці традыцыйных беларускіх паясоў / П. А. Богдан // Беларускі гістарычны часопіс. – 2010. – № 3. – С. 17–24.

99. **Богдан, П. А.** Традыцыйныя беларускія паясы: рэгіянальныя мастацка-дэкаратыўныя асаблівасці / П. А. Богдан // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2009. – Вып. 6. – С. 551–560.

100. **Бялявіна, В. М.** Беларускі касцюм / В. М. Бялявіна,

Л. В. Ракава. – Мінск : Беларусь, 2017. – 463 с.

101. **Бялявіна, В. М.** Жаночы касцюм на Беларусі / В. М. Бялявіна, Л. В. Ракава. – Мінск : Беларусь, 2007. – 351 с.

102. **Бялявіна, В. М.** Мужчынскі касцюм на Беларусі / В. М. Бялявіна, Л. В. Ракава. – Мінск : Беларусь, 2007. – 303 с.

103. **Бялявіна, В. М.** Шляхецкі касцюм / В. М. Бялявіна // Наука и инновации. – 2014. – № 11. – С. 24–25.

Разгледжаны працэс развіцця касцюма прывілеяванага саслоўя Беларусі са старажытных часоў да пачатку ХХ ст.

104. **Вайцяхоўская, Т. У.** Беларускі народны касцюм: асаблівасці развіцця / Т. У. Вайцяхоўская // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2008. – № 10. – С. 38–42.

Прасочаны этапы развіцця беларускага народнага касцюма ў ХХ ст.

105. **Віннікава, М. М.** Традыцыйны беларускі касцюм [Вывяўленчы матэрыял] = Традиционный белорусский костюм = Traditional belarussian costume : альбом / М. М. Віннікава, П. Богдан. – Мінск : Беларус. навука, 2016. – 301 с.

106. **Дин, Шуюэ.** Народные костюмы в китайской и белорусской свадьбе / Дин Шуюэ // Вести Института современных знаний. – 2015. – № 3. – С. 9–14.

Статья знакомит с народными костюмами китайской и белорусской свадьбы, раскрывающими уникальный эстетический вкус двух народов, стремление к красоте и гармонии.

107. **Домненкова, Л. В.** Исторический костюм: «старая» и «новая» жизнь / Л. В. Домненкова // Наука и инновации. – 2016. – № 7. – С. 33–37.

Рассмотрены виды реконструкции исторического костюма как музейного экспоната.

108. **Жвацель, Т. В.** Валёнкі: стары і новы век шапавальства : беларускія традыцыі і абрады / Т. В. Жвацель // Народная асвета. – 2020. – № 2. – С. 78–80.

Рассмотрены понятия, принципы взаимодействия человека с обществом, природой, имеющие корень -род-: родичи, родословная, Родина, плодородие и др.; выявлено значение родовых, семейно-брачных отношений в наше время.

283. **Конанава, Я.** Спакой і талерантнасць – характэрныя рысы / Я. Конанава // Беларусь. – 2010. – № 3. – С. 29.

Аб праяўленні беларусамі цяпці і талерантнасці да прадстаўнікоў іншых народаў і рэлігій.

284. **Лепешко, Б. М.** Национальное самосознание: что изменилось? / Б. М. Лепешко // Беларуская думка. – 2016. – № 6. – С. 69–73.

Раскрыты спецыфіка і генезіс нацыянальнага самасознання беларусоў.

285. **Мальдзіс, А.** Талерантнасць – наш плюс / А. Мальдзіс // Настаўніцкая газета. – 2010. – 15 чэрв. – С. 8.

Водгук на кнігу А. Мальдзіса і А. Сардарава «Даўняя Беларусь: з настальгіяй аб мінулым».

286. **Морунов, А. А.** История становления традиции этноконфессиональной толерантности в Беларуси (на примере православной и католической церкви) / А. А. Морунов // Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: П. Г. Нікіценка [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2008. – Вып. 5. – С. 407–417.

287. **Павловская, О. А.** Моральный фактор в жизни человека и общества: исторические уроки и современные проблемы / О. А. Павловская. – Мінск : Беларус. навука, 2014. – 578 с.

288. **Пролесковский, О. В.** Доминанты национальной ментальности / О. В. Пролесковский, Л. Криштапович // Беларуская думка. – 2013. – № 8. – С. 3–8.

О формировании национального характера братских народов.

289. **Русецкая, В. И.** Идентичность как проблема самоопределения современного человека / В. И. Русецкая // Социология. – 2015. – № 3. –

Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта. – 2014. – № 3. – С. 87–94.

Приведен сравнительный анализ универсальных, культурно-специфических особенностей и просоциальных тенденций поведения белорусов, проживающих на территории Республики Беларусь и за ее пределами.

277. **Дубенецкий, Э. С.** Толерантность белорусов: миф или реальность? / Э. С. Дубенецкий, Н. Ф. Гребень // Народная асвета. – 2012. – № 7. – С. 74–79.

Раскрыты основные предпосылки феномена духовной жизнедеятельности народа.

278. **Ждановіч, І.** Жыць у згодзе – добрая традыцыя / І. Ждановіч // Беларусь. – 2017. – № 4. – С. 30–35.

На землях Беларусі доўгі час бесканфліктна жывуць прадстаўнікі розных нацыянальнасцяў і веравызнанняў. Гэтае пытанне знаходзіцца ў полі зроку навуковых даследаванняў.

279. **Ждановіч, І.** Мы – талерантныя ... / І. Ждановіч // Беларусь. – 2017. – № 6. – С. 52–55.

Навуковы супрацоўнік аддзела народазнаўства Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі С. Грунтоў распавядае пра карані талерантнага светаўспрымання ў беларускім грамадстве.

280. **Іванчын, Г. І.** Феномен нацыянальнай ідэнтычнасці беларусаў: каштоўнасныя фактары і тэхналагічныя аспекты фарміравання нацыянальнай самасвядомасці / Г. І. Іванчын // Народная асвета. – 2014. – № 12. – С. 9–12.

281. **Канаплянікаў, Д.** Традыцыйны светапогляд беларусаў і палякаў: параўнанне сучаснага стану / Д. Канаплянікаў // Актуальныя праблемы паланістыкі : [зб. навук. арт.] / рэд. С. Важнік, А. Кожынава. – Мінск, 2007. – С. 179–190.

282. **Кириенко, В. В.** Родовая (языческая) культура как компонент менталитета белорусов // Менталитет славян и интеграционные процессы: история, современность, перспективы : материалы V Междунар. науч. конф., Гомель, 24–25 мая 2007 г. / под общ. ред. В. В. Кириенко. – Гомель, 2007. – С. 28–34.

109. **Коўрык, А. А.** Традыцыйны касцюм беларусаў: структура і міфарытуальныя карані / А. А. Коўрык // Роднае слова. – 2018. – № 4. – С. 78–81.

110. **Кручанкова, В.** Лён гучыць модна / В. Кручанкова // Беларусь. – 2016. – № 1. – С. 20–21.

Беларусь – адна з краін, дзе ёсць найбагацейшы досвед апрацоўкі і перапрацоўкі льну.

111. **Лежай, В.** Проект «Белорусочка» / В. Лежай, А. А. Козловская // Тэхналагічная адукацыя. – 2012. – № 2. – С. 35–42.

Представлен учебный проект по изготовлению швейного изделия на основе традиций белорусского народного костюма.

112. **Лобачевская, О. А.** Белорусский народный костюм: крой, вышивка и декоративные швы / О. А. Лобачевская, З. И. Зимина. – Минск : Беларус. навука, 2009. – 279 с.

113. **Малахава, Л.** Каларыстычны вобраз нацыянальнага адзення беларусаў і яго рэгіянальныя асаблівасці / Л. Малахава // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – № 7. – С. 43–46.

Аб асноўных відах і састаўных частках, спосабах нашыву і кампазіцыйных рашэннях, каларыстычных і арнаментальных асаблівасцях беларускага народнага адзення.

114. **Маленка, Л. І.** Беларускі народны касцюм / Л. І. Маленка. – Мінск : Ураджай, 2001. – 160 с.

115. **Мінакова, Л.** Стужка ў валасах дапаўняла ўбор ... / Л. Мінакова // Беларусь. – 2013. – № 4. – С. 52–53.

Традыцыі нашых продкаў.

116. **Мятлеўская, А.** Аляксандра Мятлеўская: «Традыцыі – не пакланенне попелу, а захаванне агню» / [гутарыла] В. Бандаровіч // Алеся. – 2019. – № 11. – С. 34–37.

Гутарка з А.Мятлеўскай, аматарам традыцыйнага беларускага адзення.

117. **Мяшкова, Г. Я.** Мастацкія асаблівасці беларускай моды

другой паловы XX стагоддзя / Г. Я. Мяшкова // Весці Нац. акад. навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2008. – № 2. – С. 75–81.

118. **Народны** тэкстыль і адзенне Віцебшчыны : матэр. навук.-практ. канф., Лепель, снеж. 2013 г. / [рэдкал.: Л. У. Вакар і інш.]. – Мінск : НББ, 2014. – 234 с.

119. **Непачаловіч, А. І.** Палатняны шлях: аднаўленне і развіццё мастацкіх традыцый беларускай вышыўкі / А. І. Непачаловіч // Роднае слова. – 2019. – № 8. – С. 82–84.

120. **Раманюк, А. М.** Вясельныя жаночыя галаўныя ўборы і прычоскі Усходняга Палесся канца XIX–XX стагоддзя : (жаночыя галаўныя ўборы і прычоскі ў народных святах, абрадах і звычаях) / А. М. Раманюк // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия А, Гуманитарные науки. – 2010. – № 7. – С. 210–214.

121. **Раманюк, М.** Беларускія народныя строі [Выяўленчы матэрыял] = Belarussian national dress : альбом / М. Раманюк. – Мінск : Дзяніс Раманюк, 2003. – 77 с.

122. **Смірнова, А. Д.** Колер касцюма і яго сімволіка ў Сярэдняй вякі / А. Д. Смірнова // Беларускі гістарычны часопіс. – 2008. – № 12. – С. 25–31.

123. **Струкава, С. М.** З гісторыі назваў даўніх галаўных убораў / С. М. Струкава // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия А, Гуманитарные науки. – 2008. – № 1. – С. 180–183.

ПЕСНЯ ПЕСЕНЬ ПА-БЕЛАРУСКУ: АСАБЛІВАСЦІ НАЦЫЯНАЛЬНАГА ВЯСЕЛЛЯ

124. **Агей, Е.** Свадебные традиции Зельвенщины: прошлое и настоящее / Е. Агей // Юстыцыя Беларусі. – 2013. – № 6. – С. 66–68.

125. **Барыс, С. В.** Вясельныя песні як сведкі мінулага / С. В. Барыс // Роднае слова. – 2018. – № 6. – С. 71–75.

АДКРЫТАЯ НАЦЫЯ: ТАЛЕРАНТНАСЦЬ І МЕНТАЛІТЭТ ЖЫХАРОЎ БЕЛАРУСІ

271. **Батраева, О. В.** Социокультурные основания белорусской идентичности / О. В. Батраева // Веснік БДУ. Серыя 3, Гісторыя. Філасофія. Псіхалогія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Права. – 2010. – № 1. – С. 47–51.

Отмечены особенность белорусской ментальности и основные категории мышления, описан уникальный характер белорусской культуры.

272. **Беженцы:** бегом от горя : как белорусам остаться толерантными? / В. Шадурский [и др.] ; подгот. Д. Шибковская // Беларуская думка. – 2014. – № 6. – С. 68–73.

273. **Бортнік, І. А.** Канцэпцыя талеранцыі ў рэнесанснай сацыяльна-палітычнай думцы Беларусі, Літвы і Польшчы / І. А. Бортнік // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия А, Гуманитарные науки. – 2006. – № 1. – С. 70–76.

Выкладзена сутнасць канцэпцыі і яе асноўныя элементы.

274. **Боярчук, Т. Н.** Толерантность как фактор устойчивого развития современного белорусского общества / Т. Н. Боярчук // Веснік Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 1, Гісторыя і археалогія. Філасофія. Паліталогія. – 2019. – Т. 11, № 1. – С. 98–107.

275. **Бубнов, Ю. М.** Социологический очерк потенциальной этнической нетерпимости в белорусском обществе / Ю. М. Бубнов // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя 1, Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. – 2012. – № 1. – С. 129–138.

276. **Гриценко, В. В.** Сравнительная характеристика универсальных и культурно-специфических особенностей и просоциальных тенденций белорусов, проживающих на территории своего этноса и за его пределами / В. В. Гриценко, Н. В. Кухтова // Веснік

№ 1. – С. 20–25.

264. **Урбан, Д.** Экономические ценности населения Беларуси. Отношение к работе : результаты национального опроса населения / Д. Урбан // Экономика. Финансы. Управление. – 2019. – № 9. – С. 12–25 ; № 10. – С. 11–20.

265. **Фролова, Е. В.** Ценностно-мировоззренческие ориентации белорусского народа в условиях глобализующегося мира / Е. В. Фролова // Философское наследие Беларуси как духовная основа самоидентификации нации : материалы Междунар. науч. конф., Минск, 8–9 нояб. 2007 г. / науч. ред. В. Н. Новиков [и др.]. – Минск, 2007. – С. 235–237.

266. **Хмеленок, Е. А.** Экологические ценности в народных традициях восточных славян / Е. А. Хмеленок // Чалавек. Грамадства. Свет. – 2011. – № 2. – С. 16–21.

Проанализирована модель взаимоотношения человека и природы, представленная в фольклорной традиции.

267. **Ходзін, С. М.** Прынцып працы ў беларускай нацыянальнай ідэі / М. С. Ходзін // Журнал Белорусского государственного университета. История. – 2018. – № 4. – С. 28–35.

268. **Ценностные** ориентации и историческое сознание населения белорусско-российского приграничья : материалы междунар. науч.-практ. заоч. конф., г. Витебск, 2 февр. 2017 г. / [редкол.: И. М. Прищепа и др.]. – Витебск, 2017. – 219 с.

269. **Черник, В. М.** Василий Черник: нам есть чем гордиться / [беседовал] В. Лебедев // Наука и инновации. – 2015. – № 9. – С. 4–5.

Беседа с заместителем министра культуры Республики Беларусь В. Черником о тенденциях в национальной культуре, усилиях, которые прилагает государство для ее поддержки, а также о ценностях и предпочтениях жителей нашей страны.

270. **Широканова, А. А.** Близкие духом: динамика ценностей в Беларуси и соседних странах (1990–2012) / А. А. Широканова // Социология. – 2016. – № 3. – С. 108–118.

126. **Бондарова, Т.** Песня песень па-беларуску / Т. Бондарова // Настаўніцкая газета. – 2017. – 25 лістап. – С. 15. – (Дадаг.: Утульная хатка).

У г. п Ушачы паказалі рэканструкцыю аўтэнтычнага вяселля, адноўленага на матэрыялах Ушацкага, Глыбоцкага і Шаркаўічынскага раёнаў.

127. **Варфоломеева, Т. Б.** Северо-белорусская свадьба: обряд, песен.-мелодич. типы / Т. Б. Варфоломеева. – Минск : Наука и техника, 1988. – 156 с.

128. **Васильева, К.** Свадебные обычаи: традиции и современность / К. Васильева // Юстиция Беларуси. – 2018. – № 8. – С. 76–79.

129. **Весьлуха, М.** «Прывезлі нявесту, як сонца ... » / М. Весьлуха // Звезда. – 2016. – 14 кастр. – С. 5.

Пра адметнасці аўтэнтычнага беларускага вяселля на Полаччыне і Вілейшчыне.

130. **Вяселле** : абрад / уклад., уступ. арт. і камент. К. А. Цвіркі. – Минск : Беларус. навука, 2004. – 683 с. – (Беларуская народная творчасць).

131. **Вяселле** на Гомельшчыне : фальклорна-этнаграфічны зборнік / уклад. І. Ф. Штэйнер, В. С. Новак. – Минск : Неман, 2003. – 472 с.

132. **Гарзуева, Т.** Традыцыйныя вясельныя абрады Дубровеншчыны / Т. Гарзуева // Краязнаўчая газета. – 2019. – Студз. (№ 3). – С. 7.

133. **Казакова, І. В.** Вясельныя абрады беларусаў і кітайцаў: (вяселле і дзіехун) / І. В. Казакова // Роднае слова. – 2014. – № 2. – С. 84–87 ; № 3. – С. 81–84.

134. **Каспяровіч, В. В.** Семантыка сімвалаў беларускага вяселля / В. В. Каспяровіч // Весці Нац. акад. навук Беларусі. Серыя гуманітарных навук. – 2003. – № 4. – С. 83–87.

135. **Котович, О. В.** Белорусская свадьба: тайные ключи семейного счастья / О. В. Котович, Я. Крук. – 2-е изд. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2012. – 72 с. – (Духовное наследие белорусов).

136. **Котович, О. В.** Белорусская свадьба в пространстве традиционной культуры / О. В. Котович, Я. Крук ; [фот. О. В. Котович, И. И. Крука]. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2012. – 847 с.

137. **Лірыка** беларускага вяселля / уклад. і рэд. Н. С. Гілевіча. – Мінск : Выш. шк., 1979. – 191 с.

138. **Мішына, В. І.** Прасторава-часавыя характарыстыкі традыцыйнага каравайнага рытуалу беларусаў XIX – пачатку XX ст. / В. І. Мішына // *Веснік Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова*. – 2009. – № 4. – С. 13–22.

Разгледжаны функцыі асноўных персанажаў і матэрыяльных атрыбутаў рытуалу ў складзе комплексу традыцыйнага беларускага вяселля.

139. **Народные** традиции и обрядность в торжественной регистрации брака и рождения : новые формы организации проведения торжеств (обобщение практики работы) // *Юстыцыя Беларусі*. – 2007. – № 11. – С. 13–19.

140. **Пастухова, Т.** Вяселле ў рэтра-стылі / Т. Пастухова // *Беларусь*. – 2010. – № 10. – С. 56.

Аб папулярнасці народных вясельных абрадаў у асяроддзі маладых.

141. **Паўлава, А. П.** Вясельны ручнік – сімвал светлага шляху і яднання маладых / А. П. Паўлава // *Наука и инновации*. – 2020. – № 1. – С. 73–75.

Аўтар разглядае семантыку і асноўныя функцыі вобраза-прадмета «ручнік» у песенным фальклоры беларускай вясельнай абраднасці розных рэгіёнаў Беларусі.

142. **Приемко, О. В.** Коммуникативная стратегия пинской свадебной обрядности: невербальный компонент / О. В. Приемко // *Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі* : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: П. Г. Нікіценка [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка ; рэд.-уклад. А. Г. Алфёрава. – Мінск, 2008. – Вып. 4. – С. 389–393.

А. А. Куляшова. *Серыя D, Эканоміка, сацыялогія, права*. – 2017. – № 2. – С. 66–74.

Рассмотрены ценности и убеждения белорусского общества в контексте характеристик национальных деловых культур.

258. **Традиционные** ценности общества – основа сохранения межнационального согласия и толерантности : материалы междунар. науч.-практ. конф., г. Минск, 3 нояб. 2015 г. / редкол.: И. В. Котляров [и др.]. – Минск : Право и экономика, 2015. – 131 с.

259. **Украженко, И. Н.** Сохранение народных традиций как общественная и государственная ценность / И. Н. Украженко // *Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў*. – 2016. – № 1. – С. 18–26.

260. **Украженко, И. Н.** Стратегические установки сохранения и механизмы влияния фольклорных традиций на формирование духовных ценностей человека / И. Н. Украженко // *Мастацкая і музычная адукацыя*. – 2017. – № 4. – С. 27–33.

Рассмотрено взаимовлияние экономического и социокультурного развития в современном обществе, определяющее стратегию формирования системы духовно-нравственных ценностей социума.

261. **Украженко, И. Н.** Трансформация традиционных ценностных ориентиров на этапе глобализации современного социума / И. Н. Украженко // *Весці Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Серыя I, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія*. – 2017. – № 1. – С. 143–149.

262. **Уладыкоўская, Л. М.** Ці стануць каштоўнасці глабалізму беларускімі? / Л. М. Уладыкоўская // *Роднае слова*. – 2009. – № 4. – С. 97–100.

263. **Уладыкоўская, Л. М.** Культурная самабытнасць як духоўная каштоўнасць сучаснасці / Л. М. Уладыкоўская // *Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў*. – 2010. –

имени Ф. Скорины. – 2018. – № 1. – С. 150–155.

Время культуры рассмотрено как проблема, актуальность которой обусловлена переломным характером современной белорусской культуры.

251. **Саликов, А. Э.** Качество жизни населения Беларуси в культурологическом измерении / А. Э. Саликов // Гісторыя і грамадазнаўства. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2013. – № 4. – С. 10–15.

252. **Славянские** ценности в коммуникативном пространстве регионов : коллективная монография / Витеб. гос. ун-т им. П. М. Машерова [и др.] ; редкол.: В. А. Маслова, М. В. Пименова [и др.]. – Минск : Энциклопедикс, 2017. – 268 с.

253. **Смирнова, Р. А.** Системы ценностей и их идеологическое обоснование / Р. А. Смирнова // Весці Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Серыя 2, Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Культуралогія. – 2020. – № 2. – С. 116–120.

Показана взаимосвязь ценностных систем, существующих в обществе, и идеологий, обосновывающих их.

254. **Станкевіч, Д.** Каштоўнасць як аб'ект даследаванняў беларускіх навукоўцаў у кантэксце сусветнай аксіялагічнай думкі / Д. Станкевіч // Роднае слова. – 2019. – № 6. – С. 91–95.

255. **Стром, А. В.** Система ценностей, мобилизующая общество / А. В. Стром // Беларуская думка. – 2016. – № 5. – С. 54–58.

Представлен анализ белорусской идентичности в историческом, социологическом и геополитическом контекстах.

256. **Сямёнава, В.** Галоўная каштоўнасць: на першым месцы сярод прыярытэтаў беларусаў стаіць здароўе / В. Сямёнава // Беларусь. – 2008. – № 2. – С. 24.

Па выніках сацыялагічных даследаванняў.

257. **Таранова, Е. В.** Характеристики культурного измерения современного белорусского общества (анализ социологических данных) / Е. В. Таранова // Веснік Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя

143. **Рудзёнак, Г. С.** Вясельныя традыцыі в. Матырына Ушацкага раёна / Г. С. Рудзёнак // Народная культура Віцебшчыны: вывучэнне, захаванне, папулярызацыя / рэдкал.: Л. Вакар, Л. Кернажыцкая, В. Шышанаў. – Мінск, 2012. – С. 209–210.

144. **Садоўская, А. Л.** Вяселле і шлюб у моўнай карціне свету беларусаў і італьянцаў / А. Л. Садоўская, Г. Садоўская // Роднае слова. – 2020. – № 6. – С. 47–49 ; № 7. – С. 47–49.

145. **Сліж, Н. У.** Граць вяселле па-шляхецку / Н. У. Сліж // Arche. – 2011. – № 7/8. – С. 36–66.

Сямейныя традыцыі беларусаў. Шляхецкія вяселлі ў перыяд ВКЛ.

146. **Федароўскі, М.** Люд беларускі. Вяселле / М. Федароўскі ; [уклад., прадм. і пер. з польск. мовы І. У. Саламевіча]. – Мінск : Полымя, 1991. – 140 с. – (Літаратурныя помнікі Беларусі).

147. **Чарнякевіч, І. С.** Гісторыка-этнаграфічнае раянаванне вясельнай абраднасці Беларускага Палесся : аўтарэф. дыс. / І. С. Чарнякевіч. – Мінск : Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАНБ, 2006. – 20 с.

148. **Чатовіч, Л. Я.** Скарыстанне народных традыцый і фальклорных набыткаў у сучасным вяселлі на Пастаўшчыне / Л. Я. Чатовіч // Народная культура Віцебшчыны: вывучэнне, захаванне, папулярызацыя / рэдкал.: Л. Вакар, Л. Кернажыцкая, В. Шышанаў. – Мінск, 2012. – С. 220–227.

149. **Шугаеў, А. М.** Сучаснае вясельнае свята з выкарыстаннем традыцыйных абрадаў / А. М. Шугаеў // Мастацкая і музычная адукацыя. – 2020. – № 2. – С. 15–18.

Разгледжаны асаблівасці арганізацыі сучаснага вясельнага свята на традыцыйнай аснове. Вызначаны асноўныя этапы правядзення вясельнага свята з выкарыстаннем традыцыйных абрадаў і рытуалаў. Вылучаны традыцыйныя гульні, якія могуць стаць упрыгожаннем гарадскога вясельнага свята.

150. **Якубовіч, І. Ф.** Звычай вясельнай рагаткі на Віцебшчыне: гісторыя і сучаснасць / І. Ф. Якубовіч // Народная культура Віцебшчыны:

вывучэнне, захаванне, папулярызацыя / рэдкал.: Л. Вакар, Л. Кернажыцкая, В. Шышанаў. – Мінск, 2012. – С. 229–232.

151. **Ясюкевіч, С. Л.** Сучасная вясельная абраднасць Мёрскага края / С. Л. Ясюкевіч // Народная культура Віцебшчыны: вывучэнне, захаванне, папулярызацыя / рэдкал.: Л. Вакар, Л. Кернажыцкая, В. Шышанаў. – Мінск, 2012. – С. 232–235.

«ДЗЕ БУСЕЛ ГНЯЗДЗІЦА, ТАМ ДАБРО ВЯДЗЕЦЦА»: СВЕТАПОГЛЯД І ЎЯЎЛЕННІ БЕЛАРУСАЎ

152. **Аўсейчык, В. Я.** Магічныя прыёмы беларусаў Падзвіння ў традыцыйнай велікоднай абраднасці ў XIX – пачатку XX стагоддзя / В. Я. Аўсейчык // Труды молодых специалистов Полоцкого государственного университета / М-во образования Респ. Беларусь ; Полоцк. гос. ун-т ; гл. ред. Д. Н. Лазовский. – Новополоцк, 2008. – Вып. 28 : Гуманитарные науки. – С. 36–39.

153. **Валодзіна, Т. В.** «Буцыя боты прынясе...»: птушкі ў назвах і лекаванні хваробаў скуры на Віцебшчыне (на ўсходнеславянскім фоне) / Т. В. Валодзіна // Народная культура Віцебшчыны: вывучэнне, захаванне, папулярызацыя / рэдкал.: Л. Вакар, Л. Кернажыцкая, В. Шышанаў. – Мінск, 2012. – С. 173–177.

154. **Валодзіна, Т. В.** Вобраз знахара ў беларускай народнай традыцыі і мастацкай літаратуры / Т. В. Валодзіна // Роднае слова. – 2008. – № 6. – С. 107–109.

155. **Валодзіна, Т. В.** Лекавальная магія ў кантэксце каляндарнага свята / Т. В. Валодзіна // Arche. – 2011. – № 7/8. – С. 262–285.

156. **Валодзіна, Т. В.** «Ядраное жыта гаспадара кліча...»: каляндарны год у абрадах і звычаях / Т. В. Валодзіна, Т. І. Кухаронак. – Мінск : Беларус. навука, 2015. – 356 с. – (Традыцыйны лад жыцця).

А. Коршук // Беларускі гістарычны часопіс. – 2008. – № 8. – С. 22–27.

245. **Коршук, А. У.** Каштоўнасць асаблівасці нацыянальнай свядомасці беларусаў / А. У. Коршук // Беларускі гістарычны часопіс. – 2010. – № 2. – С. 15–19.

Прааналізаваныя тэксты гімнаў БНР, БССР і Рэспублікі Беларусь.

246. **Лавыш, Т. А.** Общественный идеал как социокультурная ценность в духовном опыте русского и белорусского народов : автореф. дис. / Т. А. Лавыш. – Гродно : ГГУ им. Я. Купалы, 2011. – 21 с.

247. **Левицкая, И. В.** Ценностное сдерживание девиантзации современного белорусского общества: социологический анализ / И. В. Левицкая // Социология. – 2009. – № 3. – С. 120–134.

Представлены результаты международного сравнительного исследования «Европейские ценности» (1990, 2000 и 2008 г.).

248. **Левко, А. И.** Образование как способ трансляции культуры и основа консолидации и развития общества / А. И. Левко // Веснік Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова. Серыя А, Гуманітарныя навукі: гісторыя, філасофія, філалогія. – 2018. – № 1. – С. 23–31 ; № 2. – С. 23–31.

Рассмотрены многообразные аспекты номотетического и исторического развития образования, единство его естественно-научного и социально-культурного содержания, государственной, рыночной и общественной направленности, очевидные и латентные смысловые характеристики. Особое внимание уделено образованию как целенаправленному процессу формирования и развития сознания и самосознания личности.

249. **Макаренко, И. М.** Беларусь в контексте культуры пост-постмодерна: актуализация традиционных ценностей / И. М. Макаренко // Искусство и культура. – 2014. – № 2. – С. 84–88.

250. **Одиноченко, В. А.** Время культуры как проблема / В. А. Одиноченко // Известия Гомельского государственного университета

белорусского общества? Проанализированы данные социологических исследований.

238. **Данилов, А. Н.** Поколение Z: раскол традиций или перекодировка культуры / А. Н. Данилов, Ж. М. Грищенко, Т. В. Щелкова // Журнал Белорусского государственного университета. Социология. – 2017. – № 1. – С. 109–118.

Рассмотрены актуальные тенденции в студенческой среде, выдвинута гипотеза о расколе внутри поколения и отчуждении его части от традиционной нормативной ценностной модели.

239. **Дровнина, Е.** Ценности национальной культуры как фактор экономического роста / Е. Дровнина // Наука и инновации. – 2015. – № 9. – С. 22–24.

Обозначены ценности белорусской культуры, отличающие прогрессивные культуры от статичных, обсужден их возможный вклад в экономическое развитие страны.

240. **Духовно-нравственные ценности в формировании современного человека** / [О. А. Павловская и др. ; под ред. О. А. Павловской]. – Минск : Беларус. навука, 2011. – 450 с.

241. **Комарова, И. К.** Аксиологические факторы развития Беларуси в эпоху глобальных перемен / И. К. Комарова // Сацыяльна-эканамічныя і прававыя даследаванні. – 2017. – № 3. – С. 4–13.

242. **Компас для развития общества** / Д. Г. Ротман [и др.] ; подгот. С. Михайловская // Беларуская думка. – 2020. – № 5. – С. 11–20.

По материалам круглого стола, посвященного актуальным вопросам развития современного общества, включающим новые форматы интерактивности, особенности сетевой культуры, жизненные стратегии и ценности нового поколения.

243. **Конан, У. М.** Ля вытокаў самапазнання: станаўленне духоўных каштоўнасцей у святле фальклору / У. М. Конан. – Мінск : Маст. літ., 1989. – 238 с.

244. **Коршук, А.** Ключавыя каштоўнасці беларускай культуры /

157. **Вергеенко, С. А.** Заговорная традиция белорусов-полешуков / С. А. Вергеенко // Белая Вежа. – 2016. – № 12. – С. 125–129.

158. **Вінаградава, Л. М.** «Знаючыя людзі» ў палескай дэманалогіі / Л. М. Вінаградава // Arche. – 2011. – № 3. – С. 101–117.

Пра адносіны палешукоў да людзей, якія маюць звышнатуральныя ўласцівасці – ведзьмаў, чараўнікоў, знахараў, варажбітак і інш.

159. **Катовіч, А. В.** Асаблівасці суіснавання сакральнага і прафаннага часу: традыцыйная практыка беларусаў / А. В. Катовіч // Народная асвета. – 2010. – № 11. – С. 93–96.

160. **Катовіч, А. В.** Вада-вадзіца, Божая памачніца ... / А. В. Катовіч ; фот. А. Клешчука // Родная прырода. – 2015. – № 7. – С. 41–43.

Аб уласцівасцях вады і звязаных з ёй традыцыях.

161. **Катовіч, А. В.** «Ваўкоў баяцца – у лес не хадзіць», або Ваўкі і ваўкалакі: памежны свет суіснавання / А. В. Катовіч // Родная прырода. – 2017. – № 11. – С. 41–43.

Выяўлена месца ваўка ў традыцыйных уяўленнях беларусаў.

162. **Катовіч, А. В.** «Дарую медзі, каб дзеці былі, як мядзведзі», або Сімволіка мядзведзя ў традыцыйнай культуры славян / А. В. Катовіч // Родная прырода. – 2017. – № 3. – С. 41–43.

163. **Катовіч, А. В.** Дзе бусел гняздзіцца, там дабро вядзецца / А. В. Катовіч // Родная прырода. – 2018. – № 4. – С. 41–43.

Вызначана месца бусла ў традыцыйных уяўленнях беларусаў.

164. **Катовіч, А. В.** «Дзе каза рогам, там жыта стогам», або Сімволіка казы ў этнакультурнай спадчыне беларусаў / А. В. Катовіч ; фот. А. Клешчука // Родная прырода. – 2017. – № 12. – С. 41–43.

165. **Катовіч, А. В.** «Добры дзень, вадзіца-крыніца!», або Цудадзейная вада ў традыцыйных уяўленнях беларусаў / А. В. Катовіч // Родная прырода. – 2015. – № 8. – С. 41–43.

166. **Катовіч, А. В.** «Зязюля кукуе – людзям долю вясчуче» / А. В. Катовіч // Родная прырода. – 2018. – № 5. – С. 41–43.

Высветлена месца зязюлі ў традыцыйных уяўленнях беларусаў.

167. **Катовіч, А. В.** «Зямля нарадзіла, зямля ўзнагародзіла, зямля ўзбагаціла», або Сакральныя аспекты стаўлення да зямлі / А. В. Катовіч // Родная прырода. – 2015. – № 12. – С. 41–43.

168. **Катовіч, А. В.** Пра што салоўка спявае / А. В. Катовіч, Я. Крук // Родная прырода. – 2019. – № 2. – С. 41–43.

Вобраз салаўя ў міфапаэтычнай спадчыне беларусаў.

169. **Катовіч, А. В.** Птушка Сонца: сокал у птушыным кодзе традыцыйнай культуры славян / А. В. Катовіч, Я. Крук // Родная прырода. – 2018. – № 8. – С. 41–43.

170. **Катовіч, А. В.** «Свінка – залатая шарсцінка»: роля і месца свіней у гаспадарцы беларускага народа / А. В. Катовіч, Я. Крук // Родная прырода. – 2018. – № 2. – С. 41–43.

Вызначана месца свінні ў традыцыйных уяўленнях беларусаў.

171. **Катовіч, А. В.** Сонечная птушка, ці Вобраз гусі ў арнітаморфным кодзе міфапаэтычнай традыцыі беларусаў / А. В. Катовіч, Я. Крук ; фот. А. Клешчука // Родная прырода. – 2018. – № 11. – С. 41–43.

Вызначана месца гусі ў традыцыйных уяўленнях беларусаў.

172. **Катовіч, А. В.** Цар птушак Воран Варановіч / А. В. Катовіч // Родная прырода. – 2018. – № 6. – С. 41–43.

Вызначаны вобраз ворана ў светапоглядных уяўленнях беларусаў.

173. **Корсак, В. У.** Таямніцы беларускіх абярэгаў / В. У. Корсак. – Мінск : Беларусь, 2013. – 232 с. – (Беларуская гісторыя).

174. **Котович, О. В.** «Котик, котик, ласковый животик...», или Символика кошки в традиционном мировоззрении восточных славян / О. В. Котович // Родная прырода. – 2017. – № 6. – С. 41–43.

175. **Котович, О. В.** «Ой, рябина кудрявая, белые цветы...», или Символика рябины в традиционном мировоззрении славян / О. В. Котович, Я. Крук // Родная прырода. – 2014. – № 9. – С. 42–44.

176. **Котович, О. В.** «Петушок, петушок, золотой гребешок...», или Символика петуха в традиционном мировоззрении восточных славян / О. В. Котович // Родная прырода. – 2017. – № 2. – С. 41–43.

белорусского общества: национальная идеология и национальная идея как ориентиры развития государства / Е. А. Башаркина // Народная асвета. – 2018. – № 2. – С. 10–12.

232. **Беляева, Е. В.** «Женское лицо» белорусской морали / Е. В. Беляева // Философское наследие Беларуси как духовная основа самоидентификации нации : материалы Междунар. науч. конф., Минск, 8–9 нояб. 2007 г. / науч. ред. В. Н. Новиков [и др.]. – Минск, 2007. – С. 191–196.

Приведены данные социологического исследования в студенческой среде по вопросам нравственной культуры.

233. **Белякова, В. І.** Аксіялагічны аналіз беларускага фальклору: дамінанты традыцыйнай культуры / В. І. Белякова // Чалавек. Грамадства. Свет. – 2007. – № 2. – С. 32–36.

234. **Бондарь, Ю. П.** Самобытные ценности / Ю. П. Бондарь, Л. Криштапович // Беларуская думка. – 2016. – № 2. – С. 46–51.

Раскрыта взаимосвязь суверенной идеологии и созидания подлинно народного государства, которое является гарантом прав и свобод личности, единства нации, мира и стабильности.

235. **Гарбацюк, В. А.** Фальклорныя творы як сродак фарміравання гендарных узаемаадносін беларусаў : (на прыкладзе прымавак і прыказак) / В. А. Гарбацюк // Педагогическая наука и образование. – 2015. – № 3. – С. 85–89.

Аб прыказках і прымаўках як сродках фарміравання і захавання нацыянальных каштоўнасцей.

236. **Гриценко, В. В.** Связь ценностей культуры с нормами и типами просоциального поведения русских и белорусов / В. В. Гриценко, Ю. В. Ковалева // Психологический журнал. – 2014. – № 4. – С. 56–67.

237. **Данилов, А.** Составляющие стабильности: динамика перемен и эволюция ценностей в обществе / А. Данилов // Беларуская думка. – 2010. – № 11. – С. 69–75.

Остались ли неизменными в чередe перемен базовые ценности

Выявлены основные места паломничества белорусов-католиков в XX–XXI вв., имеющиеся на территории Беларуси.

227. **Шатько, Е. Г.** Колокольный звон Белой Руси: тысячелетие традиции / Е. Г. Шатько. – Минск : Братство в честь святого Архистратига Михаила : Медиал, 2015. – 461 с. + 2 электрон. опт. диска (DVD-ROM).

228. **Щекин, Н. С.** Диалог церкви и государства: современные формы взаимодействия / Н. С. Щекин // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия Е, Педагогические науки. – 2018. – № 7. – С. 128–135.

Рассмотрены вопросы конструктивного взаимодействия церкви и государства как необходимого и уникального ресурса успешного разрешения регионально-локальных проблем современного общества. Внимание акцентировано на традиционной поликонфессиональности белорусского общества.

СКЛАДНІКІ СТАБІЛЬНАСЦІ: ЭВАЛЮЦЫЯ КАШТОЎНАСЦЕЙ У ГРАМАДСТВЕ

229. **Армонік, С.** Каштоўнасныя гуманітарныя асновы беларускай мовы і культуры : педагогічны праект / С. Армонік // Роднае слова. – 2019. – № 5. – С. 58–59.

230. **Бабосов, Е. М.** Менталітэт беларускага народа і яго традыцыйныя ценнасці / Е. М. Бабосов // Менталітэт славян і інтэграцыйныя працэсы: історыя, сучаснасць, перспектывы : матэрыялы V Міжнародн. навуц. канф., Гомель, 24–25 мая 2007 г. / пад агул. рэд. В. В. Кириенко. – Гомель, 2007. – С. 11–14.

Рассмотрены традиционные ценности белорусского народа – патриотизм, толерантность, трудолюбие, справедливость и др.

231. **Башаркина, Е. А.** Ценностные приоритеты развития

177. **Котович, О. В.** «Пришла зима морозная со снежными заносами», или Традиционные представления белорусов о зиме и снеге / О. В. Котович // Родная прырода. – 2016. – № 1. – С. 41–43.

178. **Котович, О. В.** «Рубль бежит – сто догоняют», или Традиционные представления восточных славян о зайце / О. В. Котович // Родная прырода. – 2017. – № 9. – С. 41–43.

179. **Котович, О. В.** Солнце на небе – каравай на столе / О. В. Котович, Я. Крук // Родная прырода. – 2015. – № 3. – С. 41–43.

Главное небесное светило в народном календаре.

180. **Котович, О. В.** «Стаяла сасна сорок лет», или Символика сосны в традиционных представлениях восточных славян / О. В. Котович, Я. Крук // Родная прырода. – 2015. – № 1. – С. 41–43.

181. **Ліленка, Г.** Жывёльны код у традыцыйнай культуры беларусаў / Г. Ліленка // Гісторыя: праблемы выкладання. Серыя «У дапамогу педагогу». – 2008. – № 12. – С. 36–41.

182. **Луц, Л. Н.** Традиционные запреты и ограничения как основа государственной противопожарной безопасности / Л. Н. Луц, Л. М. Гунина // Весці Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта. Серыя 2, Гісторыя. Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія. Эканоміка. Культуралогія. – 2020. – № 1. – С. 23–27.

Выявлены традиционные запреты и ограничения, связанные с огнем, которые, развиваясь в течение многих веков как правовые нормы, стереотипы жизни и трудовой деятельности, давали определенную уверенность в безопасности существования.

183. **Мишин, П. И.** Мировоззренческие основы примет и гаданий белорусов Подвинья / П. И. Мишин // Беларускае Падзвінне: вопыт, метадыка і вынікі палявых даследаванняў (да 80-годдзя пачатку археал. раскопак у г. Полацку) : зб. навуц. прац рэсп. навуц.-практ. семінара, 20–21 лістап. 2008 г. / пад агул. рэд. Д. У. Дука, У. А. Лобача. – Наваполацк, 2009. – С. 227–230.

184. **Новак, В. С.** Маральна-этычны патэнцыял радзінна-хрэсьцінскай абраднасці беларусаў / В. С. Новак, А. Кастрыца // Роднае

слова. – 2015. – № 6. – С. 73–76.

185. **Хазанавя, К. Л.** Жывёльны свет і асабістае жыццё чалавека ў прыкметах і павер'ях каляндарнай абраднасці беларусаў / К. Л. Хазанавя // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2015. – № 4. – С. 133–136.

Разгледжаны прыкметы і павер'і трыдцыйнага народнага календара беларусаў адносна асабістага жыцця чалавека і жывёльнага свету.

186. **Шатаравя, М. А.** Характарыстыка традыцыйных элементаў беларускай аказіянальнай абраднасці / М. А. Шатаравя // Весці Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Серыя 1, Педагогіка. Псіхалогія. Філалогія. – 2015. – № 2. – С. 73–77.

187. **Шпілеўскі, П.** Чары, замовы, прымхі і забароны : нарыс са зборніка «Беларусь у характарыстычных апісаннях і фантастычных павер'ях» / П. Шпілеўскі // Роднае слова. – 2008. – № 11. – С. 99–101.

КУЛІНАРНЫЯ ПАДАРОЖЖЫ: БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

188. **Бондаравя, Т.** Песня песень па-беларуску: кулінарныя матывы народнага вяселля / Т. Бондаравя // Настаўніцкая газета. – 2017. – 23 снеж. – С. 15. – (Дадат.: Утульная хатка).

Пра традыцыйныя стравы як элемент вясельнага абраду Віцебшчыны, якія ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

189. **Вашчанка, А. П.** Беларуская нацыянальная кухня / А. П. Вашчанка. – Минск : Беларусь, 2015. – 238 с.

190. **Галеснік, С.** Слаўна хата пірагамі / С. Галеснік // Беларусь. – 2010. – № 1. – С. 48–49.

Аб вясельным караваі.

191. **Грабовік, Я.** Корні беларускага хлеба / Я. Грабовік // Хлебопек. – 2013. – № 3. – С. 49.

219. **Метько, А. В.** Проявление языческих традиций в современной повседневной культуре белорусов: диффузионистский подход / А. В. Метько // Искусство и культура. – 2017. – № 4. – С. 63–69.

Рассмотрены особенности взаимодействия и взаимовлияния языческих традиций и повседневной культуры белорусов.

220. **Можейко, П. П.** Христианская аксиология как фактор формирования базовых ценностей белорусского социума / П. П. Можейко // Вышэйшая школа. – 2010. – № 3. – С. 59–62.

Исследован генезис идеалов христианства в базовых ценностях белорусского социума.

221. **Новак, В. С.** Жывёлы і птушкі ў міфалагічнай традыцыі беларусаў / В. С. Новак // Міфалагічныя ўяўленні беларусаў / уклад. В. С. Новак. – Мінск, 2010. – С. 490–495.

222. **Раманенкава, В.** Прыярытэтныя вектары функцыянавання пасхальнай музычнай культуры рымска-каталіцкай традыцыі на Беларусі / В. Раманенкава // Роднае слова. – 2014. – № 11. – С. 90–92.

223. **Раманенкава, В. І.** Кампаненты рэлігійна-бытавой традыцыі ў рымска-каталіцкай культуры беларусаў / В. І. Раманенкава // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2014. – № 1. – С. 73–77.

224. **Руцкі, Е. А.** Виды страхов в мифоритуальных традициях / Е. А. Руцкий // Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. – 2009. – № 1. – С. 36–42.

Проанализированы формы традиционных воззрений, сформировавшиеся под влиянием страха.

225. **Усніч, А.** Вытокі паломніцтва як канфесійная традыцыя беларусаў рымска-каталіцкага веравызнання / А. Усніч // Роднае слова. – 2018. – № 10. – С. 74–77.

226. **Усніч, А. В.** Основные католические места поклонения и паломничества в XX–XXI вв. на территории Беларуси / А. В. Уснич // Вести Института современных знаний. – 2018. – № 3. – С. 129–134.

Проанализированы роль и значение религиозных идей и ценностей как возможных духовно-мировоззренческих компонентов государственной идеологии, выявлена проблема статуса и роли религиозных ценностей в системе идеологии современного белорусского государства.

213. **Каваленя, А. А.** Ідэі хрысціянскай маральнасці ў духоўнай спадчыне старажытнай Беларусі / А. А. Каваленя // *Проблемы управления.* – 2011. – № 1. – С. 151–155.

214. **Котляров, И. В.** Православные ценности в современном белорусском обществе: социологический анализ / И. В. Котляров // *Проблемы управления.* – 2011. – № 1. – С. 113–117.

На основе данных социологических исследований проанализированы состояние религиозности и конфессиональная структура современного белорусского общества. Обоснована роль Православной церкви в историческом становлении и развитии духовных, культурных и нравственных традиций белорусского народа.

215. **Лагуновская, Е. А.** Преemptивность ценностей христианства в развитии нравственной культуры современного белорусского общества / Е. А. Лагуновская // *Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя 1, Філасофія. Паліталогія. Сацыялогія.* – 2012. – № 2. – С. 38–49.

216. **Лагуновская, Е. А.** Ценности христианства в созидательном потенциале белорусского общества / Е. А. Лагуновская // *Вышэйшая школа.* – 2008. – № 4. – С. 24–27.

217. **Лихачев, Н. Е.** Религия и культура в структуре духовных ценностей сельского населения: опыт социологического анализа / Н. Е. Лихачев // *Веснік Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. А. Куляшова. Серыя D, Эканоміка, сацыялогія, права.* – 2015. – № 1. – С. 63–68.

На примере мировоззрения сельских жителей Могилевщины.

218. **Лобач, У. А.** Свет людей і свет багоў: прастора ў міфапаэтычнай карціне свету беларусаў / У. А. Лобач // *Беларускі гістарычны часопіс.* – 2009. – № 3. – С. 12–17.

Мучные изделия и хлеб в национальной кулинарной традиции белорусов.

192. **Грыневіч, Я. І.** «Засушыў чарніку – і ў кампот можна», або Дзікарослыя расліны ў сістэме харчавання беларусаў / Я. І. Грыневіч // *Родная прырода.* – 2019. – № 12. – С. 42–43.

Аб асаблівасцях прыгатавання напояў з зёлак і ягад у традыцыйнай культуры беларусаў.

193. **Грыневіч, Я. І.** «Што было ядомае – усё з лесу неслі»: дзікарослыя расліны ў сістэме харчавання беларусаў / Я. І. Грыневіч // *Родная прырода.* – 2019. – № 11. – С. 42–43.

194. **Гурко, А. В.** Этнические традиции национальной кухни Беларуси / А. В. Гурко, Л. В. Бохан, Н. С. Бункевич. – Минск : Беларус. навука, 2019. – 254 с. – (Мир глазами этнолога).

195. **Канцадайла, Л.** Традыцыйная беларуская кухня – канцэпт культуры : метадычная распрацоўка / Л. Канцадайла // *Роднае слова.* – 2018. – № 4. – С. 60–63.

196. **Кітаёў, Д. А.** Адметнасці народнай кухні і яе сувязь з календаром свят : традыцыйнае застолле / Д. А. Кітаёў // *Народная культура Віцебшчыны: вывучэнне, захаванне, папулярызацыя / рэдкал.: Л. Вакар, Л. Кернажыцкая, В. Шышанаў.* – Мінск, 2012. – С. 60–62.

Адметнасці народнай кухні прадстаўлены на аснове матэрыялаў народнага клуба нацыянальнай беларускай кухні «Гаспадынька», які дзейнічае на базе Стаўроўскага сельскага клуба аддзела культуры Аршанскага райвыканкама.

197. **Куликова, О.** Наши кулинарные путешествия: что мы знаем о белорусской национальной кухне? / О. Куликова // *Секретарское дело.* – 2017. – № 1. – С. 42–44.

Об истории и традициях белорусской национальной кухни.

198. **Махоўская, І. С.** Абрадавае застолле ў традыцыйнай беларускай культуры / І. С. Махоўская // *Arche.* – 2011. – № 7/8. – С. 286–310.

199. **Наваградскі, Т. А.** Напоі ў традыцыйнай культуры

харчавання беларусаў / Т. А. Наваградскі // *Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі* : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: А. А. Каваленя [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2009. – Вып. 6. – С. 426–435.

200. **Наваградскі, Т. А.** Традыцыі народнага харчавання беларусаў у Заходнім Палессі : (на матэрыяле палявых этнаграфічных даследаванняў) / Т. А. Наваградскі // *Пытанні мастацтвазнаўства, этналогіі і фалькларыстыкі* : [зб. арт.] / Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі ; рэдкал.: П. Г. Нікіценка [і інш.] ; навук. рэд. А. І. Лакотка. – Мінск, 2008. – Вып. 5. – С. 425–431.

201. **Наваградскі, Т. А.** Традыцыі харчавання беларусаў / Т. А. Наваградскі // *Беларускі гістарычны часопіс*. – 2017. – № 1. – С. 22–30.

Разгледжаны асноўныя аспекты вывучэння традыцый харчавання беларусаў, звернута ўвага на пэўныя іх элементы, вызначаны шляхі захавання і папулярызацыі культурнай спадчыны народа.

202. **Наваградскі, Т. А.** Традыцыйныя сямейныя трапезы беларусаў / Т. А. Наваградскі // *Беларускі гістарычны часопіс*. – 2017. – № 2. – С. 5–13.

Раскрыта сімвалічна-сакральнае значэнне вясельных, радзінных і памінальных трапез у традыцыйнай культуры харчавання беларусаў, разгледжаны правілы іх правядзення, рэгіянальныя асаблівасці і значэнне ў выхаванні малодшага пакалення.

203. **Новоградский, Т. А.** Традиции питания привилегированных сословий Беларуси / Т. А. Новоградский // *Наука и инновации*. – 2014. – № 11. – С. 21–23.

Рассмотрены традиции питания и кулинарное наследие белорусов.

204. **Стрижевич, Г.** Белорусская национальная кухня интересна, а порой непредсказуема ... / Г. Стрижевич // *Гермес*. – 2016. – № 9. – С. 22–25.

Гильдией поваров и шеф-поваров Беларуси проведена очередная тематическая встреча, в ходе которой обсуждалась тема «Бизнес на белорусском: как зарабатывать на национальной кухне?».

ХРЫСЦІЯНСКАЯ АКСІЯЛОГІЯ: СВЕТ РЭЛІГІЙНЫХ ТРАДЫЦЫЙ

205. **Верашчагіна, А. У.** Фармаванне хрысціянскіх святочных традыцый у Беларусі ў Сярэднявеччы (XVI–XVII стст.) / А. У. Верашчагіна // *Arche*. – 2011. – № 7/8. – С. 8–35.

3 гісторыі рэлігійнай культуры Беларусі.

206. **Верещагина, А. В.** Праздники, обряды и таинства в жизни христиан Беларуси / А. В. Верещагина. – Минск : Беларус. навука, 2009. – 232 с.

207. **Верещагина, А. В.** Христианские праздники, обряды и таинства в Беларуси в прошлом и настоящем / А. В. Верещагина. – Минск : Беларус. навука, 2018. – 351 с. – (Мир глазами этнолога).

208. **Гурко, А. В.** Православные традиции и их место и роль в культуре белорусского этноса : междунар. круглый стол «Крещение Руси в судьбах народов России, Беларуси и Украины» / А. В. Гурко // *Проблемы управления*. – 2008. – № 4. – С. 227–229.

209. **Гусева, Е.** Земля Велеса и Перуна / Е. Гусева // *Планета*. – 2014. – № 1. – С. 56–63.

О язычестве, тайнах древних жертвенников и капищ.

210. **Дучыц, Л. У.** Сакральная геаграфія Беларусі / Л. У. Дучыц, І. Клімковіч. – Мінск : Літаратура і Мастацтва, 2011. – 383 с.

211. **Еворовский, В. Б.** Духовные традиции Древней Руси как предпосылки становления средневековой белорусской философии / В. Б. Еворовский // *Вестник Полоцкого государственного университета*. Серия Е, Педагогические науки. – 2012. – № 7. – С. 145–153.

Исследованы содержание процесса и механизмы трансформации духовных ценностей Древней Руси в средневековой философской культуре Беларуси.

212. **Еськевич, К. Р.** Религиозные ценности в системе идеологии современного белорусского государства / К. Р. Еськевич // *Проблемы управления*. – 2010. – № 2. – С. 259–265.